

İlkokullardaki Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Ramazan ÖZBEK¹ ve Veysi ERZEN²

• *Geliş Tarihi:* 17.02.2022 • *Kabul Tarihi:* 24.11.2022 • *Yayın Tarihi:* 05.09.2023

Öz

Değerler eğitimi bireyin değerlerini içselleştirip kişilik oluşturmalarını sağlar. Bu bakımdan eğitim, değerlerin kazandırılmasında önemli bir role sahiptir. Özellikle eğitimin uygulayıcısı olan öğretmenlerin, bireyin kişiliğinin oluşma sürecinde önemli bir dönem olan ilkokulda, değerler eğitimi uygulamaları hakkındaki görüşleri hayati önem arz etmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, ilkokul programı çerçevesinde uygulanan değerler eğitimi uygulamalarını öğretmen görüşleri açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında Batman ili merkez ilçesindeki resmi ilkokullarda görev yapan ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 17 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 3'ünden yeteri kadar veri elde edilemediği için 14 öğretmenden elde edilen veriler değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma modeli olan durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş ve veri analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenler değerler eğitimi uygulamalarını önemli ve gerekli görmekle birlikte yetersiz bulmaktadır. Değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımada öğrencilerin aile ve çevresi önemli bir faktör olarak görülmektedir. Öğretmenlerin değer kazandırmada önemli role sahip olmasına rağmen öğrencilerin yanlış önyargılarını değiştirmede zorlandıkları, medya ve basın-yayın gibi çevresel şartların öğrencilerin yanlış değer algısını olumsuz etkiledikleri ve bunun önlenmesi için çevresel şartların değerler eğitimi destekleyici şekilde ayarlanması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: değer, değer eğitimi, öğretmen görüşleri, değerler eğitimi uygulamaları

¹ Doç. Dr. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0002-6228-1624> , ramazan.ozbek@inonu.edu.tr

² Öğretmen, Batman Milli Eğitim Müd. <https://orcid.org/0000-0001-9886-9705> , veysierzen@hotmail.com

Atıf:

Özbek, R. ve Erzen, V. (2023). İlkokullardaki değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 56-75. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1075291>

Giriş

Eğitim kavramı kasıtlı kültürlenme süreci olarak düşünüldüğünde eğitim, toplumu şekillendiren, nesilleri yetiştiren ve toplumun oluşumunu sağlayan önemli bir sosyal kurumdur. Bunları yaparken toplumun var olan ilke ve kurallarını korumak ve geliştirmek amacını taşımaktadır. Eğitimin bu amacı değerler eğitimi ile gerçekleştirilmektedir.

Değer kavramı, bir toplumun sahip olduğu kültürel, sosyal, ekonomik ve bilimsel değerlerini içine alan maddi-manevi öğelerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2012). Değerler her insan için iyi, doğru, arzu edilir ve geçerli olmalı, farklı toplumlar için benimsenebilir olmanın yanı sıra bir olgunun değer olarak kabul edilebilmesi için toplumun o değer üzerinde hemfikir olması gerekmektedir. Ayrıca değerler, insanları bir şey yapma konusunda cesaretlendirir, olumsuz davranışları baskılar, yasak olan davranışlar için ise bir sınır çizer (Öztürk, 2021). Toplumun şekillenmesinde büyük pay sahibi olan değerlerin nesilden nesile aktarılmasında eğitim önemli bir görev üstlenmiştir.

Eğitimin en önemli hedeflerinden biri bireylerin bir bütün olarak insan olmanın gerekliliklerini yerine getirebilecek bir yapıda yetiştirilmesini sağlama, kendi potansiyellerini keşfetmelerini kısaca bireyin yapabileceğinin en iyisini yapmaya muktedir bir birey olmasına yardım etmektir. Eğitim bu işlevini yerine getirdiği sürece birey iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt edebilir bir seviyeye ulaşacaktır (Dilmaç, 1999). Değerler eğitimi öğrenciye sadece bilgi vermeyi değil öğrencinin kişiliğinin gelişmesini ve topluma karşı sorumluluklarının farkına varmasını kapsar. Kendi değerlerini yaşayan ve yaşatan, toplum değerlerini benimseyen ve bilen bireyler yetiştirmek bütün toplumların amacıdır. Bu amacın gerçekleşmesi durumunda içinde yaşadığı topluma uyum sağlayan, topluma kültürel bağlılık ve aidiyet duygularına sahip bireyler yetişmiş olur (Süslü, 2021; Ulusoy ve Arslan, 2016).

Eğitim sisteminde değerler eğitiminin büyük bir yeri vardır. Çocukların maddi ve manevi değerleri önce ailede başlar ardından okulda devam eder. Okul ve aile dışında çevre, akran grupları, kitle iletişim araçları gibi birçok unsur çocukların değer yargılarını etkilemektedir. Bu yüzden çocuklara değerleri kazandırma sürecinde geniş bir açıdan bakarak çok yönlü düşünülmesi gerekmektedir (Çubukçu, 2010). Toplumun varlığını sürdürebilmesi, geçmişten günümüze sahip olduğu değerleri korumasına ve geliştirmesine bağlıdır. Her toplumda var olan değerler eğitim sisteminde de yeni atılımlara neden olmuştur. Değer eğitimi önceden belli derslerde verilirken günümüzde her dersin eğitim programın dâhil edilmiştir (Öztürk, 2021).

Değerler eğitimi konusunda öğretmenlere çok iş düşmektedir. Özellikle ilkökul kademesinde öğrenciler, öğretmenlerini gözlem ve taklit yoluyla örnek almaktadır. Örtük öğrenme yoluyla öğretmenlerin jest ve mimikleri, tüm hareketleri, tutum ve davranışlarının yanında bir durum karşısında gösterdikleri tepkiler öğrenciler tarafından kaydedilmekte ve kalıcı iz bırakmaktadır. Öğretmenler bu rol modelliğin bilincinde olmalıdır (Aksoy, 2017).

İlkokul dönemi çocukların en hızlı gelişim gösterdikleri yaşlarda olmaları nedeniyle değerlerin ağırlıklı olarak oluşmaya başladığı dönemlerdir. Bu dönemde çocuklara yön vermek ve rehberlik etmek daha kolaydır (Aydın, 2019). Ayrıca öğrencilerin girdiği ilk resmi sosyal ortam bu dönemdedir. İlkokulda öğrencilerden beklenen davranışlar bu yeni ortamlarında değişmektedir. Okul öncesi öğretimde ve ailede öğrenilmiş değerler bu dönemde sağlamlaştırılır. Bu yüzden okulda, mutlu, uyumlu ve başarılı öğrencilerin yetişmesi yalnızca bilgi ve beceriler değil tutum ve değerlerin doğrudan ya da dolaylı olarak öğretilmesi söz konusudur (Demir, 2018). İlkokulda değerler eğitiminin sağlıklı bir süreçten geçmesi ve ihtiyacı karşılayacak uygulamaların yapılması ile öğrencilerden beklenen

değerlerin gelişmesi sağlanır ve bireyin dengeli bir kişilik geliştirmesine yardımcı olur. Bu bakımdan eğitim sistemimizin girdileri mahiyetinde olan bu dönemde gerekli önemin gösterilmesi ve çalışmaların yapılması sağlanmalıdır (Gözel, 2018).

İnsanoğlu insanlık tarihi boyunca hem bireysel hem sosyal olarak varlığını devam ettirebilmek, sahip olduğu davranışlarına istendik bir nitelik katmak, korktuğu şeylerden kurtulmak için neyin doğru neyin yanlış olduğu anlayabilmek için değerler geliştirmiştir. Bu bakımdan değerler, insanların sosyal hayatını düzenler, toplumun bir arada yaşamasını sağlar. Yaşam boyunca edinilen değerler hem davranış hem de bilme anlamında toplumun temelini oluşturur (Sağlam, 2019). Bütün toplumlarda çocuklar, geleceğin inşası ve milletin devamı olarak görülmekte ve çocukların eğitimi önemsenmektedir. Eğitim kurumları bireylerin yaşadığı toplumun ve bir bütün olarak insanlık değerlerine uygun teorik ve uygulamalı bilimlerin yanında toplumsal yaşam için olduğu kadar bireysel olarak da zorunlu olan değerleri edindiği sosyal yapılarıdır. Ancak soyut bir olgu olan değerlerin okullarda yalnızca teorik bilgiler şeklinde verilerek öğrencilere benimsetilmesi zordur. Öğrencilerin değerleri tam olarak kavraması için bunları deneyimleyecekleri zengin eğitim ortamları sağlanmalıdır. Etkinliklerle zenginleşen eğitim ortamıyla birlikte öğrenciler, yaratıcılıklarını geliştirebilir, karşılaştıkları sorunlara karşı çözüm odaklı davranabilir, yaparak yaşayarak öğrenebilir ve sorumluluk geliştirebilirler (Tekin ve Bedir, 2019). Bir başka ifade ile eğitim programları seviye, kapsam, alan unsurları göz önünde bulundurularak aktif olarak oluşturulabilir.

Eğitimin en önemli amaçlarından birinin toplum tarafından benimsenen değerleri sonraki nesillere aktarmak olarak kabul edildiğinde değerler eğitiminin eğitim kurumlarında yer almasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle ilkökul kademesinde değerlere yönelik eğitim-öğretim faaliyetleri ile oluşturulan davranışların kalıcı hale gelmesi beklenmektedir. Çünkü insanların kişilik özellikleri büyük bir oranda bu dönemde şekillenmektedir.

Öğrencilerin, özellikle ilkökul dönemindeki öğrenciler sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu kişilik özelliklerini, tabi olarak yaşam tarzını ve davranışlarını model alarak hareket etmektedir. Sınıf öğretmenlerinin etkili bir değerler eğitimi vermeleri için sevgi, saygı, hoşgörü, sorumluluk, cesaret, barış, dürüstlük, adil olma gibi değerleri benimsemesi bu değerleri yaşaması ve değerlerle bütünleşmesinin yanı sıra aile ile iş birliği yapması gerekmektedir (Aladağ ve Kuzgun, 2015). Günümüzde değerler eğitiminin verilmesi sorumluluğu aileden sonra okulda ve dolayısıyla öğretmenlere düşmektedir. Bu bakımdan ilkökul kademesinde öğrenciler için rol model olan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulamaları hakkında görüşleri hayati önem arz etmektedir.

Yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde birbirinden farklı sonuçlar görmek mümkündür. Genel anlamda araştırmalarda değerler eğitimi uygulamalarının önemli olduğu (Ateş, 2013; Bartan, 2018), değerler eğitimi uygulamalarının verimli geçmesi için okul aile işbirliğinin sağlanması (Öztürk, 2021; Çetin Korkmaz, 2019; Ergün, 2021) ve ailenin daha fazla sorumluluk alması gerektiği (Aksoy, 2017; Ateş, 2013; Bartan, 2018), öğretmenlerin uygulamada bazı sorunlar yaşadığı (Ateş, 2013; Ferreira ve Schulze, 2014), öğretmenlerin uygulamalarda rol model olmasının öğrenciler üzerinde etkili olduğu (Aydın, 2019; Çetin Korkmaz, 2019), özellikle sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının öğrencilerin değer yargısını yönlendirdiği (Aksoy, 2017; Aydın, 2019; Ergün, 2021), değerler eğitiminin daha sistemli ve planlı olması gerektiği (Bartan, 2018; Thornberg, 2008), öğrencilerin gelişim seviyesine uygun olarak değerlerin verilmesinin etkili sonuçlara götüreceği (Aydın, 2019; Çetin Korkmaz, 2019) belirtilmiştir.

Dünya’da farklı ülkelerin değerler eğitimi uygulamaları incelendiğinde birçok farklı program kullanıldığı görülmektedir. Bu programlar ülkelerin ihtiyaçlarına ve çalışılan yaş grubuna göre farklılaşmaktadır. Değerlerin içselleştirilebilmesi adına çoğu program sosyal-duygusal gelişim ile iç içe olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan ve uygulanan değerler eğitimine ilişkin örnekler arasında, Yaşayan Değerler Eğitimi Programı (Living Values Education Program), Karakter Eğitimi Ortaklığı (The Character Education Partnership-CEP), Karakter Önemlidir (Character Counts), Duyarlı Sınıflar (The Responsive Classroom), Pozitif Eylem (Positive Action), Zürafa Kahramanlar (Giraffe Heroes) Programı, Lions-Quest Programı ve Büyük Vücut Dükkânı (Great Body Shop) programları (Dönmez ve Uyanık, 2022) gösterilebilir.

Değerler eğitimi uygulamalarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin değer ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri değerlerin kazandırılması noktasında önem arz etmektedir. Öğrenciler açısından rol model olan ve günümüzde bilgi aktaran değil bilgiye ulaşmada rehber olan öğretmenlerin aynı zamanda değerleri benimsemesi ve uygulaması, değerler eğitimi uygulamalarının etkililiğini, verimliliğini artırmaktadır. Bu bakımdan özellikle değerlerin kazanılması sürecinde kritik bir dönem olan ilkökul döneminde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel konusu “İlkokul programı değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin irdelenmesidir”. Bu temel problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Değerler eğitimi amaçlarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Değerler eğitimi uygulamalarının yeterliğine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımaları konusundaki öğretmen görüşleri nelerdir?
4. Değerler eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
5. Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmen yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
6. Değerler eğitimi kapsamında çevresel şartların (medya, basın-yayın, sosyal kurumlar, aile vb.) niteliğine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu kısımda araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplamak amacı ile kullanılan araçlar ve elde edilen verilerin analizinde kullanılan veri toplama teknikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma Deseni

İlkokullarda değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada, araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması bir varlığın zamana ve mekâna bağlı tanımlandığı ve özelleştirildiği araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmalarda amacına, kapsamına, ortamına, zamanına bağlı olarak farklı evren, örneklem ya da çalışma grupları oluşturulabilir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır

(Büyüköztürk vd., 2017). Bu araştırmanın çalışma grubu Batman MEM bünyesinde yer alan ilkokullar ile bu okullarda görev yapan öğretmenlerden oluşturulmuştur. Çalışma grubu araştırmaya gönüllü olarak katılma isteğini kabul eden 17 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 3'ünden yeteri kadar veri elde edilemediği için değerlendirmeye alınmamış olup çalışma 14 öğretmenden elde edilen verilere bağlı olarak analiz edilmiştir.

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin demografik özellikler cinsiyetlerine, mesleki deneyimlerine ve öğretmenlerin görev yaptıkları sınıf düzeylerine göre verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Cinsiyetleri	Kadın	8
	Erkek	6
Mesleki Deneyimleri	1-3-yıl	5
	4-Daha fazla	9
Sınıfları	1.Sınıflar	3
	2.Sınıflar	4
	3.Sınıflar	4
	4.Sınıflar	3

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya cinsiyetlerine göre 8 kadın ve 6 erkek, mesleki deneyimlerine göre 1-3 yıl arasında 5 ve 4 yıldan daha fazla hizmeti olan 9, görev yaptıkları sınıflara göre 1.sınıflarda 3, 2.sınıflarda 4, 3.sınıflarda 4 ve dördüncü sınıflarda 3 öğretmenin yer aldığı görülmüştür.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğretmenlerle yüz yüze ve bireysel olarak görüşülmüş, görüşme formunda yer alan soruların cevaplanmasında yansız olmaya özen gösterilerek rehberlik edilmiştir. Her öğretmen için ortalama 45 dk. süre verilmiş, görüşme ortamının elverişli olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca görüşme saatinin öğretmenin vakit ayırabileceği saatlerde olmasına özen gösterilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Etik Kurul İzin Bilgisi: Bu araştırma, İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma Etik kurulunun 10/02/2022 tarihli 2022/3/8 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracının geliştirilmesinde 4 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu tasarlanmış, 4 öğretmene uygulanmış, uygulama sonuçları ölçme ve değerlendirme alanında uzman iki öğretim üyesi ile birlikte analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına bağlı olarak iki soru yeniden düzenlenmiş ve iki yeni soru eklenerek toplamda açık uçlu, yarı yapılandırılmış altı adet soru oluşturularak veri toplama aracı meydana getirilmiştir. Daha sonra hazırlanan açık uçlu sorular için nihai karar verilmiş

ve araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlere altı soruluk bu görüşme formu uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemine göre içerik analizi sınıflandırılmıştır. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Ayrıca daha önce betimlenen ve yorumlanan veriler içerik analizi ile derin bir işlemde geçirilir ve betimsel yaklaşımda fark edilmeyen kavram ve temalar keşfedilir (Şahin, 2017). Bu çalışmada problemine toplanan verilerin araştırma ilişkine ne ifade ettiği ve hangi sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlere 6 tane açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve öğretmenlerin görüşlerinin daha iyi analiz edilebilmesi için öğretmenlerin kimliği gizli tutularak Ö1, Ö2, Ö3,... şeklinde kodlanmış, çalışmanın veri analizlerinde kullanılmıştır. Araştırma sorularına verilen cevaplar iki değerlendiricinin görüşleri kapsamında kodlanmış ve oluşturulan temaya dahil edilmiş, veriler alt amaçlar kapsamında oluşturulan temalara göre sırasıyla kendi içinde yapılandırılmış ve raporlaştırılmıştır. Araştırmaların asıl amacı gerçek sonuçlara ulaşmaktır. Gerçek sonuçlar için ise araştırmanın güvenilir ve geçerli olması araştırmanın değerini belirler. Bu çalışmada geçerliğin sağlanabilmesi için araştırmanın konusu araştırma sorusu ile tutarlı olarak belirlenmiş, kapsamlı tanımlara yer verilmiş, araştırma bulguları kendi içinde tutarlı ve bütün olmasına dikkat edilmiş ve bulgulardan yola çıkarak yapılan genellemelerin eldeki verilerle tutarlı olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için alınan tedbirler ise şunlardır: Veri toplama süreci, veri analizi, yorum ve sonuçlar bölümlerinde ne yapıldığı açıkça anlatılmış, araştırma aşamaları ve yöntemi ayrıntılı bir şekilde açıklanmış ve araştırmanın ham verileri başka kişiler tarafından incelenebilmesi için muhafaza edilmiştir. Çalışmada 6 Adet tema ve 25 Adet kod ortaya çıkmıştır. Bu veriler başka bir uzman tarafından tekrar analiz edilmiş olup yeniden tema ve kod oluşturması istenmiştir. Olgubilim araştırmasında bilgi toplamak için tümevarımla tematik analiz süreçlerini içeren yöntemler mevcut (Cohen vd., 2000; Mertens, 2003, akt. Fer, 2004) olmakla birlikte, görüşme dokümanlarının temel veri kaynağı olması nedeniyle Miles ve Huberman'ın (1992) çalışması kullanılarak kategori ve temalar oluşturularak verilerin içerik analizi yapılmıştır. Araştırma deseninin kalitesini artırmak adına inandırıcılık ve tutarlılık kontrol edilmiştir. Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü (Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) kullanılmış ve kodlayıcılar arasındaki uyum oranı % 88 olarak tespit edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak elde edilen veriler tablolaştırılarak verilmiş, her tablodaki verilerden dikkat çekici olanlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 2

Değerler Eğitiminin Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Amaçlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	n
Önemli olduğunu düşünüyorum	Ö4, Ö5, Ö9, Ö10, Ö14
Gerekli olduğunu düşünüyorum	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5
DE* erken yaşlarda verilmeli	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö10, Ö13
DE'nin amacı topluma uyumu sağlamaktır	Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö12

*DE Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi uygulamalarının önemli olduğunu özellikle vurgulayan 5 öğretmen (Ö4, Ö5, Ö9, Ö10, Ö14) varken gerekli olduğunu vurgulayan 4 öğretmen (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5) olmuştur. Öğretmenler, bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö1) *“Uygulanan değerler eğitiminin gerekli olduğunu düşünüyorum. Günümüzde teknolojik gelişmelerin yarattığı sınırsızlığın böyle giderilebileceğini düşünüyorum.”*

(Ö9) *“İnsani değer ve erdemleri kazandırma değerlere karşı duyarlı olma ve bunları davranışa dönüştürmek açısından çok önemli bir adım tam da kişilik oluşumu sırasında kritik bir müdahale sayılır ve çok önemlidir.”*

(Ö10) *“Çocuklarda doğuştan var olan iyi tarafları ortaya çıkarabilme konusunda değerler eğitiminin çok önemli olduğuna inanıyorum.”*

Değerler eğitimi uygulamalarının erken yaşlarda verilmesi yönünde görüş bildiren 7 Öğretmen (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö10, Ö13) vardır. Öğretmenler bu görüşlerini dile getirirken değerlerin ilkökulda ya da anasınıfında verilmesinin daha doğru olacağını, sonraki dönemlerde bu değerlerin kazandırılmasının zor olacağını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö3) *“İlkokulda çocuklara uygulanması “Ağaç yaşken eğilir” tabirinden de anlayabileceğimiz gibi ilerde yani gelecek için temel oluşturmasını sağlar.”*

(Ö4) *“Eğitimin en erken yaşta başlaması çocuğun karakter gelişiminde en önemli ölçüttür. İlkokulla birlikte verilen değerlerin çocuk ve toplum için faydalı olacağı açıktır.”*

(Ö5) *“Öğrencilere küçük yaşlardan itibaren bu eğitimin verilmesi onların kendi kültürümüzü, inancımızı daha iyi anlamaları ve davranışa dönüştürmeleridir. Bu bakımdan değerler eğitiminin bu yaşlarda uygulanmaya başlanmasını mantıklı buluyor ve destekliyorum.”*

(Ö8) *“Öğrenciyi erken yaşlarda bilinçli hale getirerek topluma uyumu sağlamak öğrenciye empati, hoşgörü, sorumluluk gibi duyguları aşılama olmalıdır.”*

(Ö13) *“Sadece ilkökul değil okul öncesi eğitimde de değerler eğitiminin uygulanması gerektiği inancındayım.”*

Değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerin kişiliklerini geliştirdiğini savunan 5 öğretmen (Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö9), ahlaki gelişimlerine katkı sağladığını savunan 5 öğretmen (Ö2, Ö3, Ö9, Ö10, Ö12) vardır.

Değerler eğitimi uygulamalarının amacının öğrencilerin topluma uyumunu sağlamak olduğunu savunan 6 öğretmen (Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö12) vardır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö7) *“Bu uygulamanın çocukların davranışlarına olumlu yansıtıldığını düşünüyorum. Çocukların hem ikili ilişkilerde hem arkadaşlık çevresinde ve hem de toplumda daha yapıcı olmalarını sağlar.”*

(Ö8) *“Öğrenciyi erken yaşlarda bilinçli hale getirerek topluma uyumu sağlamak öğrenciye empati, hoşgörü, sorumluluk gibi duyguları aşılama olmalıdır. Öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlamak.”*

(Ö12) *“Bence amaçlanan durum çocukların ahlaki yönlerini geliştirmek ya da topluma karşı yani içinde yaşadığı topluma karşı daha duyarlı hale getirmektir.”*

Değerler eğitimi uygulamalarının değerlerin öğrencilerin davranışlarında görülmesini amaçladığını savunan 3 öğretmen (Ö2, Ö5, Ö7) vardır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitiminin amaçlarına ilişkin görüşleri farklılaşmaktadır. Bulgular incelendiğinde; öğretmenlerin değerler eğitimi önemli ve gerekli gördükleri, değerler eğitiminin erken yaşlarda verilmesini olumlu buldukları, değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerin kişiliklerine ve ahlaki gelişimine katkı sağladığı ayrıca öğrencilerin topluma uyum sağladığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 3*Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yeterliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*

<i>Uygulamaların Yeterliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri</i>	<i>n</i>
DE uygulamaları yetersizdir.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13
DE uygulamaları okul dışında da desteklenmelidir.	Ö9, Ö11, Ö13, Ö14
DE uygulamaları öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun değildir.	Ö1, Ö2, Ö5
DE uygulamaları planlı olarak verilmelidir.	Ö6, Ö7, Ö8
Değerlerin çocuklar için anlam yüklü ve fonksiyonel olması gerekir	Ö2, Ö12

Değerler eğitimi uygulamalarını yetersiz bulan 11 öğretmen (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13) vardır. Bunun nedeni olarak uygulamalarda yaşanan sorunları, çocukların gelişim özelliklerini yetersizliğini, plan eksikliği gibi gerekçeler göstermişlerdir. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö1) *“Değerler eğitimi uygulamalarının ilkokullarda yetersiz olduğunu düşünüyorum. Özellikle ilkokul öğrencileri bu yaşlarda somut işlemler döneminde oldukları için değerler eğitimi algulamakta güçlük çekiyorlar.”*

(Ö3) *“Okulun atmosferi, öğretmenlerin disiplin olayları karşısında takındıkları tavırlar ve beklentileri değerler eğitiminde etkili olmaktadır. Maalesef bu konuda yeterli bir eğitim uygulaması görmüyorum.”*

(Ö5) *“Değerler eğitimi uygulamaları bence en büyük eksiklik birden bütün eğitimin verilmeye başlanması. Olması gereken yavaş yavaş çocukların içselleştirerek bu konuyu anlamaları.”*

(Ö6) *“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Birleştirilmiş sınıflarda biraz daha zor uygulanabiliyor. Uygulama sınıfı veya belli bir plan dahilinde yapılıncaya kadar daha faydalı olacağını düşünüyorum.”*

(Ö7) *“Uygulama kısmında bazı aksamalar olduğunu düşünüyorum. Özellikle birleştirilmiş sınıflarda bu daha fazla hissedilmekte. Belli bir plan dahilinde uygulanırsa daha etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(Ö10) *“Açıkçası tam anlamı ile uygulandığını düşünmüyorum. Bir yerlerde bir boşluk, eksik muhakkak kalıyor ki kötü, iyi olmayan davranışlar artıyor.”*

(Ö13) *“Değerler eğitimi uygulamaları maalesef yetersiz. İnsanın kazanacağı değerlerin sadece okulda öğretim yoluyla değil tamamen eğitim şeklinde tüm hayatı boyunca uygulanmalı.”*

Değerler eğitimi uygulamalarının yeterliğinin sağlanması için okul dışında desteklenmesini dile getiren 4 öğretmen (Ö9, Ö11, Ö13, Ö14) vardır. Bunun nedeni olarak

öğrencilerin aile ve sosyal çevreden etkilendiğini, değerler eğitiminin bir zaman dilimiyle sınırlandırılmamasını göstermişlerdir. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö9) “Ailelerini sosyo-ekonomik durumu, çevre koşulları ve çocuğun içinde bulunduğu eğitim faaliyetleri değerleri oluşturmada çok önemli bir role sahip olduğu için devlet destekli tv reklam dizi ve hatta ders olarak verilmesinde fayda vardır.”

(Ö11) “Değerler eğitimi uygulamalarının sadece okulda değil sosyal medya vb. platformlarda daha ciddi bir yol izlenmelidir.”

(Ö13) “İnsanın kazanacağı değerlerin sadece okulda öğretim yoluyla değil tamamen eğitim şeklinde tüm hayatı boyunca uygulanmalı. Zaman sınırı olmadan tüm değerlerin okul öncesinden başlaması lazım.”

(Ö14) “Yeterli olabilmesi için öğrenci çevresinin de değerler eğitimine yeterince önem vermesi lazım.”

Değerler eğitimi uygulamalarının çocukların somut işlemler döneminde olmaları nedeniyle yetersiz bulan 3 öğretmen (Ö1, Ö2, Ö5) vardır. Bazı öğretmenler (Ö6, Ö7, Ö8) değerler eğitimi uygulamalarının daha planlı olması gerektiğini belirtmişken bazıları (Ö2, Ö12) çocukların değerlere anlam yüklemesi ve işlevsel olması için uygulama içeriğinin doldurulması gerektiğini söylemişlerdir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değerler eğitimi yetersiz bulduğu, uygulama kısmında sorunlar yaşadıkları, değerler eğitiminin çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak verilmediği, yalnızca okulda değil okul dışında da bu uygulamalara destek verilmesi gerektiği ve uygulamaların içeriğinin doldurulmasının yanı sıra planlı olması hatta ders olarak verilmesinin daha yararlı olacağını düşündükleri sonuçları çıkarılabilir.

Tablo 4

Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğrenci Davranışlarına Yansımaları Konusundaki Öğretmen Görüşleri

<i>Uygulamaların Öğrenci Davranışlarına Yansımaları Konusundaki Öğretmen Görüşleri</i>	<i>n</i>
DE uygulamaları öğrenci davranışlarına yansımamaktadır.	Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14
DE uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımada ailenin ve çevrenin etkisi büyüktür.	Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14
DE uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımama sebebi gelişim farklılığıdır.	Ö1, Ö5
DE uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımamasının ikinci sebebi değerlerin içselleştirilememesidir.	Ö2, Ö9
Öğrencilerin değerlere uyumu takip edilmelidir.	Ö7, Ö11, Ö12

Değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci davranışına yansımadığını düşünen 6 öğretmen (Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14) vardır. Değerlerin çocukların gelişim seviyelerine uygun olmadığını, değerlerin somutlaştırılmadığını, aile ve sosyal çevrenin durumu gibi nedenleri gerekçe olarak gösteren öğretmenler bu görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

(Ö1) “Değerler eğitimi amaçları öğrenci davranışlarına tam olarak yansımamaktadır. Çünkü bu yaştaki çocuklar algılamada güçlük çektikleri için bu kavramların öğretimi konusunda zorluklar yaşanmaktadır.”

(Ö5) “Öğrencilere bu eğitimi somutlaştırarak verilmesi durumunda olumlu yansımalar olacağını düşünüyorum. Ancak mevcut sistemde çok fazla somutlama uygulamaları yapılmadığı için çok fazla olumlu etkisini gözlemleyemiyorum.”

(Ö6) “Tam olarak yansıdığı söylenemez. Sınıfın durumu, çocuğun ailesinin durumu, çocuğun çevresi bunları etkileyen faktörlerdir.”

(Ö14) “Maalesef öğrenci davranışlarına az yansıyor. Öğrenci davranışlarına yansiyabilmesi için önce ailenin sonra diğer çevrenin uygulamada öğrenciye örnek olması lazım.”

Değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımada öğrencilerin aile ve sosyal çevrenin önemli etkisi olduğunu düşünen 6 öğretmen (Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14) vardır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

(Ö6) “Sınıfın durumu, çocuğun ailesinin durumu, çocuğun çevresi bunları etkileyen faktörlerdir.”

(Ö7) “Okulda bunların öğrenci davranışlarına yansımaları için elimizden geleni yapıyoruz. Fakat değerler eğitimi süreklilik gerektiren bir süreç olduğu için aile içinde ve yaşadığı çevrede de uygulanmadığı zaman bu öğrencinin davranışına tam olarak yansımamaktadır. Çünkü gözlemlediğimiz bazı öğrencilerimizin okuldaki davranışları ile okul dışındaki davranışları birbirinden farklı olmaktadır.”

(Ö8) “Değerler eğitimi, ailelerle işbirliği yapılarak öğrenciye verilmelidir. Öğrenciler işbirliği içinde çalışabilmeli, görüşlere saygılı olmalıdır.”

(Ö9) “Değerler eğitimi uygulamasında öğrenci davranışına yansımaları eğitimle doğrudan dahil edilmesi ve öğretmenin ya da ailenin davranışlarında bunu görüp kendisinde buna doğrudan dahil edilmesi ile olumlu yönde etkilemektedir.”

(Ö13) “Uygulanan değerler eğitimi okul ile sınırlı olduğunda sürdürülebilir bir uygulama değil, anlık olarak davranışlara yansıyor ve aylık olduğu için, sıradan kutlanan bir belirli gün ve haftalardan ibaret kalıyor.”

(Ö14) “Öğrenci davranışlarına yansiyabilmesi için önce ailenin sonra diğer çevrenin uygulamada öğrenciye örnek olması lazım.”

Değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımamasına neden olarak öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmadığını savunan iki öğretmen (Ö1, Ö5) varken öğrencilerin değerleri içselleştirmesi gerektiğini düşünen iki öğretmen (Ö2, Ö9) vardır. Ayrıca değerlerin öğrenci davranışlarına yansımaları için uygulamalarının takip edilmesi gerektiğini düşünen üç öğretmen (Ö7, Ö11, Ö12) vardır. Öğretmen bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö11) “Değerler eğitimi uygulamalarına ne kadar sahip çıkılırsa öğrenci davranışlarındaki yansımaları da bir o kadar olumlu olmaktadır.”

(Ö12) “Bu uygulamaların çocuğun davranışlarında müspet bir şekilde yansımaları istiyorsak bu değerler eğitimini takip etmeli ve de hakkını vermeliyiz yani burada önemli olan hedef ve davranışlar arasındaki istikrardır.”

Tablo 5*Değerler Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşleri*

<i>Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri</i>	<i>n</i>
Öğrencilerin aile ve çevresinden öğrendikleri.	Ö2, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13
Sosyal medya önemli bir sorun kaynağıdır.	Ö3, Ö6, Ö7, Ö13

Değerler eğitimi uygulamalarında en önemli sorunun öğrencilerin aile ve çevresinden öğrendikleri değerler olduğunu dile getiren 7 öğretmen (Ö2, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13) vardır. Burada özellikle dikkat edilmesi gereken nokta öğretmen-okul-aile ilişkisinin göz önünde tutulmasıdır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö2) “Öğrencilerin okula gelirken kazanmış olduğu değer yargılarını değiştirmek bazen zor olabiliyor. Çünkü ailede gördüğü ve yaşadığı çoğu şeyin kesinlikle doğru olduğunu düşünüyor.”

(Ö9) “Buradaki en büyük sorun eğitimde gördüğü davranış eğitimi aile, çevre veya model aldığı kişilerin söylediği davranışlara kendisinin uymamasından dolayı çocukta oluşan çelişkiden dolayı çocuğun bunları ciddiye almaması sorun oluşturmuyor.”

(Ö10) “Değerler eğitimi yalnızca okulda verileden ibaret olmadığından bazı sorunlar çıkabiliyor. Çocuk aile içinde, sosyal hayatında da değerlerle karşılaşır ve orada öğrendiği ile okulda söylenen ilişkilendirilemez ise tezatlık ortaya çıkıyor. Tam anlamıyla öğrenilmeyen değer bireyin hayatında doğru yönde pek etkili olmuyor.”

(Ö12) “Birçok sorunla karşılaşmaktayız. Burada en önemli sorun ailede verilen eğitim ile okulda verilen eğitimin birbirini tutmaması ve de verilen eğitimin gerçek hayatta bir karşılığının olmamasıdır.”

(Ö13) “Eğitim verdiğimiz öğrencideki davranış değişikliği okulda verdiğimiz eğitim ile düzelmez. Aile faktörünün dahil olması lazım.”

Değerler eğitimi uygulamalarında sosyal medyanın sorun teşkil ettiği görüşünde olan 4 öğretmen (Ö3, Ö6, Ö7, Ö13) vardır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö3) “Okulda değerler eğitimi konusunda birçok problem ve sorunla karşılaşılıyor. Bunlar, okuldan, ders programlarından, öğretmenlerden, çocukların ailesinden ve kitle iletişim araçlarından kaynaklanıyor. Örnek vermek gerekirse kitle iletişim araçlarında öğrenilmiş argo sözler, aileden öğrenilmiş yanlış davranışlar. Bunları daha da artırabilirim. Yanlış anlaşılmalarda, öğretmenin yanlış davranışlarını da sayabilirim.”

(Ö6) “sosyal medya (olumsuz örnek olacak davranışlar vb.)”

(Ö7) “*Çocuğun aile çevresi * sosyal medya * plan eksikliği”

(Ö13) “Değerler eğitimi ile ilgili okulda yeterli kaynak yok. Verilen eğitim dışarda pekiştirilmediği için uygulamada eksiklikler oluyor. Görsel ve işitsel medyada değerler eğitimi desteklenmeli ve öğretmenlere yönelik çalışmalar yapılmalıdır.”

Değerler eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin karşılaştıkları en önemli sorunun öğrencilerin çevresinden ve ailesinden edindiği önceki öğrenmelerin değerler eğitimi zorlaştırdığı söylenebilir. Bunun yanı sıra günümüzün önemli sorunlarından biri haline gelen sosyal medyanın öğrencilerin üzerindeki etkisi ve değerler eğitimi uygulamalarının plansız oluşu öğretmenlerin yakındığı sorunlar arasındadır. Bunların dışında öğrenci gelişim düzeylerinin yetersizliğini ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlarını dile getiren görüşler mevcuttur.

Tablo 6*Değerler Eğitimi Uygulamalarında Öğretmen Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*

<i>Öğretmen Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri</i>	<i>n</i>
DE uygulamaları için öğretmenler gerekli yeterlik düzeyine sahip değildir.	Ö2, Ö3, Ö5, Ö9
DE uygulamaları için öğretmenler gerekli yeterlik düzeyine sahiptirler.	Ö1, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14
DE konusunda öğretmenler iyi eğitim almışlardır.	Ö1
Öğretmenler DE'nin temel nitelikleri ile uyuşmayan davranışlarda bulunmaktadırlar.	Ö2

Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin yetersiz olduğunu düşünen 4 öğretmen (Ö2, Ö3, Ö5, Ö9) vardır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

(Ö2) “Öğretmenin almış olduğu ders ve bilgi birikimi tartışma konusu bence. Ama uygulama kısmında bazen yetersizlikler görüyorum.”

(Ö3) “Öğretmenlerin bu konuda yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğretmenlik mesleği sadece okulda olduğunda değil, okul dışında da onlara gerekli örnekliği göstermekle belli olur.”

(Ö5) “Bence yetersiz. Bana göre bu tür eğitimlerde en önemli oldu somutlaştırma etkinlikleridir. Drama bu uygulamalar için en uygundur. Ancak öğretmenlerimizin bu konuda yeterli olmadığını düşünüyorum.”

(Ö9) “Maalesef her öğretmende olmasını istediğimiz bu davranış ve tutum bulunmamaktadır. Bununla ilgili seminer ve dersler düzenlenebilir. Bu konuda her öğretmene görev olarak bir değeri uygulama verilebilir ve her sene başka bir değer verilebilir.”

Değerler eğitimde uygulamalarında öğretmenlerin yeterli olduğunu düşünen 5 öğretmen (Ö1, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14) vardır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

(Ö1) “Değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Özellikle öğretmenlerin üniversitelerde aldıkları değerler eğitimi dersi ile bilgilerini pekiştirip bunları öğrencilere güzel ve etkili bir şekilde aktardıklarını düşünüyorum.”

(Ö7) “Öğretmenin yeterli olduğunu düşünüyorum. Daha önce de belirttiğim gibi değerler eğitimi alanında uzman olan kişilerin daha etkili olduğunu düşünüyorum.”

(Ö13) “Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmen yeterliliği var. Ancak eğitimi destekleyecek bilgi ve materyal eksikliği mevcut. Öncelikle öğretmenlerin hizmet içi eğitim seminerleri ile bilgilendirilmeli ve ardından gerekli araç-gereçler temin edilmelidir.”

(Ö14) “Öğretmenler uygulamada gayet başarılı ancak veli ve diğer çevre değerler eğitimine önem vermediğinde yeterince başarı sağlanamıyor.”

Elde edilen bulgularda öğretmenlerin, öğretmen yeterliği hakkında üniversitede iyi eğitim aldıkları (Ö1), öğretmenlerin değerler eğitimi ile çelişecek davranışlarda buldukları (Ö2) ve değerler eğitiminde öğretmen yeterliğinin artması için bilgi ve materyal sağlanması gerektiği (Ö13) görüşünde bulunmuşlardır.

Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin farklı görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Bazı öğretmenler, değerler eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bunun gerekçesi olarak öğretmenlerin lisans düzeyinde alınan eğitimleri göstermektedir. Bazı öğretmenler ise öğretmenlerin yetersiz olduğunu savunmaktadır.

Tablo 7

Değerler Eğitimi Kapsamında Çevresel Şartların (Medya, Basın-Yayın, Sosyal Kurumlar, Aile vb.) Niteliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

<i>Çevresel Şartların Niteliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri</i>	<i>n</i>
DE’ni olumsuz etkileyen en önemli faktörler medya- basın- yayındır.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14
DE üzerinde sosyal medyanın içerikleri ve değerleri yıkıcı.	Ö3, Ö4, Ö7, Ö12
Teknolojinin kolay ulaşılabilirliği	Ö1, Ö7, Ö9
Ailelerin öğrencileri takip etmeleri ve onları olumsuz davranışlardan uzak tutmaları gerektiği.	Ö2, Ö6, Ö7
Çevresel şartların değerleri destekleyici nitelikte olması gerektiği.	Ö3, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13

Öğrencilerin değerler eğitimini olumsuz olarak etkileyen en önemli faktör olarak medya ve basın-yayın olduğunu belirten 11 öğretmen (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14) vardır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun aynı fikirde olması medyanın öğrencilerin üzerindeki etkisini göstermektedir. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

(Ö1) “Özellikle televizyon, basın-yayın değerlerimizi öğrencilerimize yanlış aktararak onların benimsemelerini zorlaştırmaktadır. Medyanın değerleri yanlış benimsetmesi sonucu öğrenciler yanlış bilinçlenmektedir.”

(Ö2) “Doğruluğunu ve yanlışlığını bilmediğimiz belki de bilerek önümüze servis edilen olumsuz olaylar basın- yayın kuruluşlarının güven sarsıcı durumları çocukları olumsuz etkilemekte.”

(Ö6) “Okulda her ne kadar etkili değerler eğitimi verilmese de çevresel şartlardan ötürü (medya basın-yayın, sosyal kurumlar, aile vb.) öğrenciyi mutlaka olumsuz yönde etkilemektedir.”

(Ö9) “Teknoloji çağında olduğumuz için artık her insan hatta çocuklar bile pc, tablet, telefon, ve tv.lere istediği vakit ulaşabilmektedir. Bu araç ve yayın organlarının maalesef olumsuz yayınlarından dolayı toplumu olduğu gibi çocuklarımızı da çok olumsuz etkilemektedir.”

(Ö12) “Değerler kapsamında çevresel şartlar maalesef oldukça yetersiz ve niteliksiz bu konuda. Görsel medya ve de sosyal medyadaki kirlilik ve çarpıklıklar bu uygulamaları olumsuz etkiliyor. Bu alandaki kamu spotunun etkin bir şekilde kullanılmayışi değerler eğitiminin gündelik hayata yansımaları engellemektedir.”

(Ö13) “Değerler eğitimi kapsamında medya, basın-yayın, aile vb. diğer çevresel şartlar zayıf kalıyor. Eğitimin paydaşları, eğitime dahil olmalı. Özellikle medya, basın-yayın, bu konu hakkında bilgilendirme programları yaparak birçok kitleye ulaşabilir.”

Elde edilen bulgulara göre bazı öğretmenler (Ö3, Ö4, Ö7, Ö12) değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin sosyal medyanın içerikleri ve değerleri yıkıcı etkisinden dolayı çocukları olumsuz etkilediğini, bazılarının (Ö1, Ö7, Ö9) ise teknolojinin kolay ulaşılabilirliği neticesinde çocukların değerler sistemine zarar verdiğini savunmuşlardır. Ayrıca değerler eğitiminde ailelere büyük sorumluluklar düştüğünü, ailelerin öğrencileri takip etmeleri ve onları olumsuz davranışlardan uzak tutmaları gerektiğini savunan öğretmenler (Ö2, Ö6, Ö7, Ö8) de vardır. Öğrencilerin değerler eğitimini çevresel şartların destekleyici nitelikte olmasını gerektiğini savunan öğretmenler (Ö3, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13) bu görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

(Ö10) “Çevresel şartlar en az öğretmen kadar önemlidir. Okulda kazanılan değerlerin içinin doldurabilmesi veya uygulanabilirliğinin artması çevresel şartlara bağlıdır. Çocuk değerler konusunda okul dışında desteklenmeli ve geliştirilmelidir. Okulda kazanılan değerlerin havada kalmaması nihayetinde çevresel şartlara bağlıdır.”

(Ö11) “Değerler eğitimi kapsamında çevresel şartların istenilen nitelikte olmadığını düşünüyorum. Zaten çevresel şartlar yeterli düzeyde değerler eğitimi kapsamındaki konu ve temalara değinseydi belki de okullarda böyle bir çalışmaya gerek kalmayacaktı.”

(Ö13) “Değerler eğitimi kapsamında medya, basın-yayın, aile vb. diğer çevresel şartlar zayıf kalıyor. Eğitimin paydaşları, eğitime dahil olmalı. Özellikle medya, basın-yayın, bu konu hakkında bilgilendirme programları yaparak birçok kitleye ulaşabilir. Çevremdeki sosyal kurumlar tarafından okul ve öğretmenler desteklenmeli, aileler eğitime dahil olarak çocuğun alacağı eğitime katkı sağlamalı.”

Değerler eğitim uygulamalarında çevresel şartların niteliğine ilişkin elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin medya ve basın-yayın organlarının öğrencilerin değerler eğitimini olumsuz yönde etkilediğini, çevresel şartların öğrencileri değerlerin kazanılması ve kalıcılığının sağlanması noktasında destekleyici olması gerektiğini, sosyal medyanın çocukları olumsuz yönde etkilediğini, ailelerin çocukları düzenli ve sağlıklı bir şekilde takip etmesi gerektiğini ve teknolojinin ulaşılabilirlik yönünden çocukları olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır.

Sonuç, Tartışma

Hem Dünyanın değişik ülkelerinde hem de Türkiye’de değerler eğitimine yönelik farklı zaman dilimlerinde ve farklı seviye ve kapsamda yapılmış birçok çalışma mevcuttur. Türkiye’de yapılan bu çalışmalardan biri Hayat Bilgisi dersi kapsamında öğretmen görüşlerinin yer aldığı çalışma Erbaş ve Başkurt (2022) tarafından Hayat Bilgisi Derslerindeki Değerler Eğitimine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin incelendiği çalışmadır. İkinci çalışma okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin incelendiği Kuloğlu ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışmalardır. Bu çalışmada ise genel olarak ilköğretim programı kapsamında disiplinler arası bir yaklaşıma bağlı olarak uygulanan değerler eğitimi etkinlikleri incelenmektedir. Çalışmaya bağlı olarak ulaşılan sonuçlar ve tartışma aşağıda her probleme bağlı olarak sunulmuştur. Ayrıca bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile bu çalışmada ulaşılan sonuçlar benzerlik veya farklılık gösterip göstermeme durumuna göre belirtilmiştir.

Değerler Eğitimi Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma kapsamında ele alınan değerler eğitiminin amaçlarına ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitimini önemli ve gerekli gördükleri, değerler eğitiminin erken yaşlarda verilmesini olumlu buldukları, değerler eğitiminin öğrencilerin

kişilik ve ahlaki gelişimlerine katkı sağladığı için topluma uyum sağlamaya olanak tanıdığına inandıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Öztürk (2021), değerler eğitimi öğretmen görüşleri açısından değerlendirdiği araştırmasında değerler eğitiminin, katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından “önemli” görülerek bulguları destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Ateş (2013) de aynı şekilde değerler eğitiminin kesinlikle büyük bir ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Elde edilen bulguların tersi sonuçlara ulaşan Duvie (2013), çalışmasında değerler eğitimi stratejilerinin büyük çoğunlukla uygulanmadığı, bu stratejilerin ortaöğretim öğretmenlerince içselleştirilme düzeylerinin çok düşük düzeyde kaldığı sonucuna ulaşması bu çalışma sonucuyla benzerlik göstermemektedir.

Taymur (2015), değerler eğitiminin etkili ve kalıcı olabilmesi, uygulamada sorun çıkmasını engellemek için bu eğitimin erken yaşlarda mümkünse anasınıfından başlanması gerektiği sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Gözel (2018) yaptığı araştırmasında öğretmenlerin değerler eğitimi öğrencilerin ahlaki değerleri kişilik haline getirmeleri ve toplumsal bütünleşmeyi sağlayan araç olarak gördükleri sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Bartan (2018) da araştırmasında öğretmenlerin değerler eğitiminin erken yaşlarda verilmesinin önemli gördüğünü belirtmiş gerekçesinin ise çocukların kişiliğinin bu yaşlarda oluşmaya başlaması, küçükken bazı davranışları öğrenmesinin daha kolay olması şeklinde belirtmiş ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Bartan (2018), okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı araştırmasında değerler eğitiminin amacının bireyin topluma uyumunu, her yönüyle gelişmesini ve bireyin sosyalleşmesini sağlamak olduğunu belirtmiş ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Çetin Korkmaz (2019), değerler eğitimi okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri açısından incelediği araştırmasında, değerler eğitiminin “duygu, tutum ve davranış” olarak özetlenebileceği ve asıl amacın topluma uyum sağlayan bireyler yetiştirmek olduğu sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir.

Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yeterliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Değerler eğitimi uygulamalarının yeterliğine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarını çoğunlukla yetersiz gördükleri, çocukların gelişim seviyelerine uygun olarak verilmediği, okul dışında bu uygulamaların desteklenmesi gerektiği, başta drama olmak üzere farklı öğretim yöntemleri kullanılarak değerlerin verilmesinin kullanışlı olacağını düşündükleri sonuçlarına ulaşmıştır.

Çetin Korkmaz (2019), 20 öğretmen görüşünün alındığı araştırmasında öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarını çoğunlukla yetersiz buldukları sonucuna ulaşmış ve bu araştırmanın bulgularını destekleyici veriler ortaya koymuştur. Ateş (2013) araştırmasında değerler eğitimi uygulamalarına yeterince önem verilmediğini, sürekli değiştiğini dolayısıyla öğretmenlerin uygulamaları yetersiz gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Değerler eğitimi uygulamalarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşan Taymur (2015), uygulamaların teorilerle sınırlı kaldığını belirtmiştir. Aksoy (2017), araştırmasında öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi gerektiği sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir.

Ateş (2013) araştırmasında değerlerin yalnızca okulda öğretilmediğini, aile, okul, yazılı ve görsel medya vb. tüm paydaşların değerler eğitiminde birbirini desteklemeleri gerektiği, Gözel (2018) araştırmasında değerler eğitiminin amacına ulaşmasında en önemli faktörün okul çağı öncesinde aile katkısı ile beraber aile ve öğretmenlerin doğru davranışları iş birliği yaparak pekiştirmeleri olduğu sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını

desteklemişlerdir. Değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci seviyesine uygun olmadığı sonucuna ulaşan Çelik (2020), öğrencilerin yönergeleri anlamada zorlukları yaşadıklarını belirtmiş, Aydın (2019) ve Bartan (2018) ise değerlerin somutlaştırılarak verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemişlerdir.

Değerler Eğitimi Uygulamalarının Amaçlar Yönünden Öğrenci Davranışlarına Yansıması Konusundaki Öğretmen Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Değerler eğitimi uygulamalarının amaçlar yönünden öğrenci davranışlarına yansımasına ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımadığını, gerekçe olarak değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci seviyesine uygun olmadığını, uygulamaların öğrenci davranışlarına yansıması için aile ve sosyal çevrenin sorumluluk alması gerektiği ve uygulamaların sıkı takip edilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Veugelers ve Kat (2003) öğretmen, öğrenci ve veli üzerinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmada katılımcıların “değer aktarımı” ve “değer iletişimi” olmak üzere iki farklı modele ilişkin algılarını incelemişlerdir. Ele alınan bu çalışmada öğretmenlerin ahlak eğitiminde en önemli unsurun değer iletişimi olduğu sonucuna ulaşması, Husu ve Tirri'nin (2007) öğretmenlerin “eğitsel değerler” kavramı hakkında düşüncelerini incelediği çalışmada öğretmenler tarafından bireysel, sosyal ve ilişkisel değerlerin tümünün eğitsel bağlamda önemli olduğu sonucuna ulaşması, Benninga, Berkowitz, Kuehn ve Smith'in (2003) ortaya koymuş olduğu çalışmada okullarda devam eden karakter eğitimi uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarını da olumlu yönde etkilediği, doğru gelişen karakterlerin başarıya daha fazla odaklandıkları, süreklilik gösteren karakter eğitimi ile olumsuz öğrenci davranışlarının azaldığı böylelikle de enerjinin daha faydalı işlere harcadığı sonucuna ulaşılması, Witherspoon Wade'nin (2007) karakter eğitimi ile ilgili yapmış olduğu çalışmada karakter eğitiminin şiddetle desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşması bu çalışma bulgularıyla örtüşmemektedir.

Özleşmiş (2019), araştırmasında öğretmenlerin okulda verilen değerler ile ailede verilen değerlerin farklılık teşkil ettiği sonucuna ulaşmıştır. Bu farklılıkların çocukta kargaşaya sebep olduğu, tutarsız değer öğrenmelerinden dolayı öğrencilerin değerleri benimsemedikleri bu yüzden öğrenci davranışına yansımadığı şeklinde yorumlanabilir.

Değerler Eğitimi Programı Kapsamında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Değerler eğitimi uygulamaları kapsamında karşılaşılan sorunlar ile ilgili bulgular incelendiğinde öğretmenlerin en büyük sorun olarak öğrencilerin aile ve çevresinden destek görmedikleri, önceki öğrenmelerin öğrencileri olumsuz etkilediği, aile dışında sosyal medyanın çocukları olumsuz etkilediği ve değerler eğitimi uygulamalarının plansız olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Değerler eğitiminde karşılaşılan sorunların öğrencilerin aile ve sosyal çevresinden kaynaklandığını belirten öğretmenler, okulda verilen değerlerin ailenin değer yargılarıyla uyummadığını, ailenin değer eğitiminde sorumluluk almadığını ve ailede öğrenilen değer kalıplarının değiştirmenin zor olduğunu ifade etmişlerdir. Ergün (2021), değerler eğitimi uygulamalarında öğretmen görüşlerinin alındığı araştırmasında değerler eğitiminde en çok karşılaştıkları sorunun çocuğun aile ve sosyal çevresinden kaynaklandığını, ailenin bilinçsizliği ve ilgisizliğini, kültürel farklılıkları, olumsuz aile davranışların, gelişen topluma ayak uyduramaması vb. gerekçeleri belirtmiş ve bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Öztürk (2021) ise araştırmasında “ailenin katılımı olmalı” sonucuna ulaşmıştır.

Gözel (2018) yaptığı araştırmada sosyal medyanın denetimsizliğinin öğrenci davranışlarında olumsuz etki yaptığı üzerinde durmuş, Ateş (2013) ise araştırmasında internetin dolayısıyla sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerinde büyük etkisini dile getirmiştir. Öğrencilerin değerleri sadece okulda kazanmadığını öğrencinin çevresinden özellikle sosyal medyadan yanlış davranışları, argo sözcükleri öğrendiklerini ve okulda bunların yayıldığını belirtmiş, Taymur (2015) özellikle sosyal medya ve televizyonda rol model olarak kabul edilen örneklerin çocukların değer yargılarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir.

Değerler Eğitimi Uygulamalarında Öğretmen Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmen yeterliğine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin meslektaşlarını yeterli gördükleri özellikle lisans düzeyinde alınan eğitimin bunun temel nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Süslü (2021), değerler eğitiminde öğretmen görüşlerinin incelendiği araştırmasında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlardan bir tanesinin öğretmenlerin yeterince eğitim almamasından dolayı öğretmen yetersizliği olduğu sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Gözel (2018) ise araştırmasında öğretmenlerin yeterliğinin artması için öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmalarının desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Değerler Eğitimi Kapsamında Çevresel Şartların (Medya, Basın-Yayın, Sosyal Kurumlar, Aile Vb.) Niteliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Değerler eğitimi kapsamında çevresel şartların niteliğine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde medya, basın yayın organlarının öğrencilerin değerler eğitimini olumsuz yönde etkilediği, çevresel şartların çocukların değerler eğitimini destekleyici olacak şekilde hazırlanması gerektiği, ailelerin çocukları düzenli ve sağlıklı bir şekilde takip etmesinin önemli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Aydın (2019) değerler eğitiminde sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alındığını araştırmasında kitle iletişim araçlarının öğrenciler üzerindeki olumsuz etkisine vurgu yapmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Taymur (2015) araştırmasında çocukların internet, tv ve diğer çevresel faktörlerin olumsuz etkisi olduğu sonucuna ulaşmış ve araştırma bulgularını desteklemiştir. Aksoy (2017) araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmış öğretmenlerin kitle iletişim araçlarının olumlu ve olumsuz yönleri olmasına rağmen olumsuz yönlerinin daha fazla olduğu, kitle iletişim araçlarının değerler eğitimini olumsuz etkilediği sonuçlarına ulaşmıştır.

Taymur (2015) araştırmasında ailelerin, çevresel şartların olumsuz etkisini önlemek amacıyla öğrencilerin TV ve internet içeriklerinin sınırlandırılması ve gerekli önlemlerin alınması gerektiğini belirtmiş, bulguları destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Çevresel şartlarının öğrenciler üzerinde olumlu yansımaları için düzenli olarak takip edilmesi sonucuna ulaşan Aydın (2019), araştırma bulgularını desteklemiştir.

Öneriler

- Değerler eğitimi uygulamalarının eğitim programlarında farklı yönleriyle daha çok yer alması ve değerler eğitiminin erken yaşlarda verilmesi önerilebilir.
- Değerler eğitimi uygulamalarının eğitim ve program uzmanları tarafından düzenli olarak incelenmesi ve MEB tarafından düzenlenen kamuya açık yayınlarda değerler eğitimine yer verilmesi önerilebilir.

- Ailelerin değerler eğitiminde daha fazla sorumluluk alması için aileye yönelik konferanslar düzenlenebilir. Sosyal medyanın zararları hakkında öğrencileri bilgilendirici afişler, broşürler verilebilir.
- Değerler eğitiminin lisans düzeyinde verilmesinin etkili olduğu dolayısıyla öğretim programında daha fazla yer verilmesi önerilebilir.
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile desteklenerek önemli olan rollerini daha iyi sergilemeleri sağlanabilir.
- Medya ve basın yayın organlarının yetkililer, aile ve eğitimin diğer paydaşları tarafından kontrol etmeleri, okuldaki eğitimi destekleyici yayınların yapılması, yayın organlarının daha etkili kullanılması yönünde adımlar atılması önerilebilir.

Etik Kurul İzin Bilgisi: *Bu araştırma, 10.02.2022 tarih ve 2022/3-8 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.*

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: *Yazarların beyan edeceği bir çıkar çatışması yoktur.*

Yazar Katkısı: *Hem yürütücü hem de yardımcı araştırmacı yazar eşit ölçüde (%50) oranında katkıda bulunmuştur.*

Kaynakça

- Aksoy, E. (2017). *İlkokullarda değerler eğitiminde etkili olan faktörlere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Aladağ, S. ve Kuzgun, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının değer kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya University Journal of Education Faculty*, 0(29), 163-193.
- Arthur, J. ve Revell, L. (2007). Character education in schools and the education of teachers. *Journal of Moral Education*, 36(1), 79-92.
- Ateş, F. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler, Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri (Isparta ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Bartan, S. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri ile sınıf içi uygulamalarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Benninga, J. S., Berkowitz, M. W., Kuehn, P., & Smith, K. (2003). The Relationship of Character Education Implementation and Academic Achievement in Elementary Schools. *Journal of Research in Character Education*, Erişim adresi: https://kremen.fresnostate.edu/centers-projects/bonnercenter/documents/Character_Education.pdf
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, F., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelik, Ç. (2020). *İlkokul kademesinde uygulanan değerler eğitimi programının sınıf öğretmenleri, okul psikolojik danışmanları ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre*

- değerlendirilmesi: tek durumlu bir örnek olay çalışması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çetin Korkmaz, M. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Çubukçu, F. (2010). "Student teachers" perceptions of teacher competence and their attributions for success and failure in learning", *The Journal Of International Social Research*, 3(10), 213-217.
- Demir, F. (2018). *Değer öğretimi yaklaşımlarına göre hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitim sözlüğü.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deveci, H. ve Ay, T. S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Journal of International Social Research*, 2(6), 167-181.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesine ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dönmez, Ö. ve Uyanık G. (2022). Farklı Ülkelerde değerler eğitimi ve değer eğitimi programlarından örnekler. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 74-88 (e-ISSN 2791-6391); DOI: 10.55008/te-ad.1099697
- Erbaş, A. A. ve Başkurt, İ. (2022). Hayat Bilgisi derslerindeki değerler eğitimine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 159-185. DOI:10.51460/baebd.977669
- Ergün, A. (2021). *Öğretmenlerin değer kavramına ilişkin bilişsel kurguları ve değerler eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Fer, S. (2004). Qualitative evaluation of emotional intelligence in-service program for secondary school teachers. *The Qualitative Report*, 9(4), 562-588.
- Feerreira, C. & Schulze, S. (2014). Teachers' experience of the implementation of values in education in schools: "Mind The Gap". *South African Journal of Education*, 34, 1.
- Gözel, Ü. (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kuloğlu, A., Yaşar, Z. ve Özer, M. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimiyle ilgili görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 171-186. DOI: 10.33418/ataunikkefd.868479
- Özleşmiş, N. (2019). *İlkokul hayat bilgisi dersi kapsamındaki değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, A. D. (2021). *Ortaöğretim görsel sanatlar dersinde değerler eğitimine ilişkin öğretmen tutumları: bir karma yöntem araştırması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Sağlam, H. İ. (2019). *Karakter ve değer eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Süslü, E. (2021). *Matematik dersinde değerler eğitime yönelik ortaokul matematik öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Siirt.
- Tekin Ö. G. ve Bedir G. (2019). Ortaokul öğretim programlarındaki kazanımların karakter eğitimi analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(38), 139-169.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi(içinde)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Evaluation of Teachers' Views in Relation to Values Education Practices in Primary Schools

Ramazan ÖZBEK¹ & Veysi ERZEN²

• **Received:** 17.02.2022 • **Accepted:** 24.11.2022 • **Published:** 05.09.2023

Abstract

Values education enables an individual to construct personality by internalizing his/her values. From this point of view, education has an important role in the acquisition of values. Especially, teachers' views, who are the implementers of education, play a vital role about the practices of values education in primary school which is an important period in the construction of an individual's personality. The main purpose of the research is to examine the values education practices implemented within the framework of primary school curriculum in relation to teachers' views. The study group of the research consists of 17 classroom teachers who work in the city center of Batman in 2021-2022 academic year and agree to participate in the study voluntarily. The data obtained from 14 teachers have been evaluated since sufficient data could not be gathered from the three of the teachers who participated in the research. Case study which is a qualitative research model was used in the research. Semi-structured interview form was created as data collection tool and document analysis method was used in data analysis. According to the results obtained, teachers consider values education important and necessary but find it insufficient. Students' family and environment are seen as important factors in the reflection of values education practices on students' behaviors. Although teachers have an important role in bringing the students values in, it has been concluded that they have challenges in changing students' false prejudices, environmental conditions such as media and press affect students' false value perceptions negatively and to prevent this, environmental conditions need to be arranged in a way to support values education.

Key words: value, values education, teacher views, values education practices

¹ Associate Professor, İnönü University, Faculty of Education, <https://orcid.org/0000-0002-6228-1624>, ramazan.ozbek@inonu.edu.tr

² Teacher, Batman Provincial Directorate of National Education, <https://orcid.org/0000-0001-9886-9705>, veysierzen@hotmail.com

Cited:

Özbek, R. & Erzen, V. (2023). Evaluation of teachers' views in relation to values education practices in primary schools. *Pamukkale University Journal of Faculty of Education*, 59, 56-75. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1075291>

Introduction

When the concept of education is considered as deliberate enculturation process, education is an important social institution which shapes the society, raises generations, and ensures the formation of the society. It has the aim of protecting and developing the existing rules of the society in doing these. This aim comes true through values education.

The concept of value is defined as the whole of material and spiritual elements involving cultural, social, economic, and scientific values which a society owns (Demirel, 2012). Values should be good, true, desirable, and valid for every human; the society needs to be of the same opinion on that value for a phenomenon to be accepted as value beside being adoptable for different societies. Furthermore, values make people courageous about acting on something, repress unfavorable behaviors, and put a limit to the forbidden behaviors (Öztürk, 2021). Education undertakes the important task of transmitting the values which has big share in shaping the society from generation to generation.

One of the most important aims of education is to ensure individuals to be raised in such a structure that they can fulfill the requisites of being a human as a whole, discover their own potentials; in short, help the individual become an individual capable of doing the best he/she can. As long as education performs this function, it can reach the level which can distinguish the good from the bad, the right from the wrong (Dilmaç, 1999). Values education comprises not only giving information to students but also their development of personalities and realizing their responsibilities towards the society. Bringing up individuals who live and keep their own values alive, adopt and know the society's values is the aim of all societies. On the condition that this aim comes true, individuals who adapt to the society they live in, and have cultural commitment and belonging senses to the society will be raised (Süslü, 2021; Ulusoy & Arslan, 2016).

Values education has a great place in education system. Children's material and spiritual values first starts in the family, and then continues in the school. Apart from the school and the family, several elements such as environment, peer groups and mass media affect children's value judgement. Therefore, it is needed to think from a broad perspective and multidimensionally in the process of gaining values to children (Çubukçu, 2010). The survival of the society depends on the protection and development of the values it has from past to present. Values which exist in every society led to new breakthroughs in education system. While values education was conveyed in certain courses previously, it has been included in the curriculum of each course in the present (Öztürk, 2021).

There falls a lot of work on teachers about values education. Especially, primary school students take their teachers as an example via observation and imitation. Through implicit learning, the teachers' gestures, and mimics, all their actions, attitude, and behaviors, as well as their reactions to a situation are recorded by students and leave a permanent mark. Teachers must be aware of the fact that they are role models (Aksoy, 2017).

Primary school is the period in which values mainly develop since children are at the age when they show the fastest improvement. It is easier to direct and guide children in this period (Aydın, 2019). Besides, the first social environment occurs in this period. The behaviors expected from students in primary school change in this new environment. The values which have been taught in preschool years or in the family are strengthened in this period. That is why, not only knowledge and skills but also attitude and values are to be taught directly or indirectly to raise happy, well-adjusted, and successful students at school (Demir, 2018). With the fact that values education in primary school goes through a healthy

process and practices meeting the needs, the values expected from students are realized and it helps the individual develop a balanced personality. In this respect, the necessary importance should be shown, and studies should be carried out in this period which is the input of our education system (Gözel, 2018).

Throughout the history, humanity has developed values in order to sustain its both personal and social existence, add desirable quality to their behaviors, understand what is right and wrong to get rid of what they are afraid of. From this point of view, values regulate people's social life, and enable the society to live together. Values obtained throughout life form the base of the society in terms of knowledge and behavior (Sağlam, 2019). In all societies, children are seen as the construction of the future and the continuation of the nation, and their education is cared. Educational institutions are the social structures where individuals acquire values mandatory for both social and personal life apart from the theoretical and applied sciences suitable for the society they live in and all human values. However, it is hard to have students adopt the values which are abstract phenomenon by only conveying them to students as theoretical knowledge in schools. In order for students to comprehend values completely, rich educational environments should be provided. With the help of educational environments enriched with activities, students can improve their creativity, behave solution focused against the problems they face, learn by doing, and develop responsibility (Tekin & Bedir, 2019). In other words, curricula can be created actively by taking levels, comprehensiveness, field related elements into consideration.

When transferring the values adopted by the society to the following generations is accepted as one of the most important aims of education, the necessity of values education in educational institutions arises. Especially in primary school ages, the behaviors formed by values oriented educational and instructional activities are expected to become permanent since people's personalities are mainly formed in this period.

Students, especially primary school students, behave by modeling their classroom teachers' personality traits, naturally their lifestyle and behaviors. In addition to adopting values such as love, respect, tolerance, responsibility, courage, peace, honesty and being fair, classroom teachers need to cooperate with parents in order to provide training for values education (Aladağ ve Kuzgun, 2015). Nowadays, the responsibility of providing training for values falls for the school, namely the teachers after the family. In this respect, classroom teachers' views, who are the role models for primary school students, about the values education practices have a vital importance.

When the studies carried out inside and outside the country are examined, it is possible to see different results from one another. In general, it is expressed that values education is important (Ateş, 2013; Bartan, 2018), it is needed to ensure the cooperation between the parents and the school for values education practices to be productive, (Ergün, 2021; Çetin Korkmaz, 2019) and families need to take more responsibility (Aksoy, 2017; Ateş, 2013; Bartan, 2018; Öztürk, 2021), teachers have some problems in the implementation (Ateş, 2013; Ferreira & Schulze, 2014), teachers' being role model in the practices has an impact on students (Aydın, 2019; Çetin Korkmaz, 2019), especially social media and mass media lead students' value judgements (Aksoy, 2017; Aydın, 2019; Ergün, 2021), values education should be more systematic and planned (Bartan, 2018; Thornberg, 2008), conveying values in a suitable way based on students' development levels results in effective consequences (Aydın, 2019; Çetin Korkmaz, 2019).

When values education practices are examined, it is seen that several various programs are made use of. These programs differ according to the needs of the country and the age group studied. In the name of being able to internalize values, most programs have

been prepared in accordance with social-emotional development. Living Values Education Program, The Character Education Partnership-CEP, Character Counts, The Responsive Classroom, Positive Action, Giraffe Heroes Program, Lions-Quest Program and Great Body Shop programs (Dönmez & Uyanık, 2022) can be listed among the examples in relation to the prepared and applied values education programs.

Teachers' opinions, who are the implementers of values education practices, about value and values education matter in the acquisition of values. The fact that teachers, who are role models for students and not only the transmitter of knowledge but also the guide in gaining knowledge, both adopt and implement values increases the effectiveness and efficiency of values education practices. In this respect, it is important to examine teachers' views in relation to values education practices in primary school years which is a critical period especially for the process of acquisition of values.

Purpose of the Research

The main topic of this research is "To Examine Teachers' Views in Relation to Primary School Curriculum Values Education". Within the framework of this basic problem, answers to the following questions are sought:

1. What are the teachers' opinions in relation to the aims of values education?
2. What are the teachers' opinions in relation to the efficiency of values education practices?
3. What are the teachers' opinions in relation to the reflection of values education practices on student behavior?
4. What are the teachers' opinions in relation to the problems encountered in the values education practices?
5. What are the teachers' opinions in relation to teachers' competency in values education practices?
6. What are the teachers' opinions in relation to the quality of environmental conditions (media, press release, social institutions, family etc.) in the scope of values education?

Method

In this part, research design, study group, data collection process, data collection tools and data collection techniques used in the analysis of the obtained data are explained.

Research Design

In this research, which aims to evaluate teachers' views in relation to values education practices in primary school, case study which is a qualitative research model was used. Case studies are the research in which an entity is defined and customized based on time and space (Büyüköztürk et al., 2017).

Study Group

Different universe, sample or study groups can be formed depending on the purpose, scope, setting, time in research. In this research, simple random sampling method, one of the qualitative research methods, was used (Büyüköztürk et al., 2017). The study group of this research consists of public primary schools in Batman and teachers who work in these schools. The study group consists of 17 classroom teachers who agree to participate in the research voluntarily. Since sufficient data could not be obtained from the 3 of the teachers who participated in the research, they were not taken into the evaluation. The analysis has been made based on the data obtained from 14 teachers.

Demographic Characteristics of The Teachers Participating in The Research

In the table below, the demographic characteristics of the teachers participating in the research are given according to their gender, professional experience and class level of the teachers.

Table 1

Demographic Characteristics of The Teachers

Gender	Female	8
	Male	6
Job Experience	1-3 years	5
	4 and more	9
Grade	1 st Grade	3
	2 nd Grade	4
	3 rd Grade	4
	4 th Grade	3

When the table 1 is examined, 8 women and 6 men according to their gender, 9 years of service between 1-3 years, 5 and more than 4 years according to their professional experience, According to the classes they work in, it was seen that there were 3 teachers in 1st grade, 4 in 2nd grade, 4 in 3rd grade and 3 in fourth grade.

Data Collection Process

During the data collection process, the teachers who agreed to participate voluntarily in the research were interviewed face to face and individually. The teachers were guided in answering the questions in the interview form by paying attention to being impartial. Approximately 45 minutes were allocated for each teacher and there was the effort to make the setting suitable for the interviews. Furthermore, the researchers paid attention to the meeting time to be hours when teachers can allocate their time for the interview.

Data Collection Tool

Research Ethics Committee Approval: This research was carried out based on the permission given on 10/02/2022 and numbered 2022/3/8 by İnönü University Social and Human Sciences Research Ethics Committee.

In the research, semi-structured interview form which was created by the researchers to examine the classroom teachers' opinions in relation to values education practices was used. In this research, while designing the data collection tool, semi-structured interview form including 4 questions was created and applied to 4 teachers, and the application results were analyzed with two expert professors in evaluation and assessment field are. Based on the analysis results, two questions were rearranged, and data collection tool was created by forming six questions (open-ended and semi-structured) in total adding two new questions. Afterwards, the last decision was made for the open ended questions and this interview form with six questions was applied to the teachers who make up the study group.

Data Analysis

Document analysis method was used to analyze data in this research. Content analysis was classified according to the qualitative research method. The main purpose of content analysis is to reach concepts and relationships which can explain the collected data. In

addition, the data described and interpreted previously is deeply processed by content analysis and concepts and themes which cannot be realized in descriptive analysis are explored (Şahin, 2017). In this research, what the collected data means for the research question and which results have been reached are tried to be determined. Semi-structured interview form consisting of six open ended questions was applied to the teachers and teachers have been coded as T1, T2, T3, ... keeping the teachers' identities confidential to be able to analyze teachers' opinions better and they were used in data analysis of the research. The answers given to the research questions were coded based on the opinions of two examiners and included in the themes determined. The data were respectively structured and reported according to the themes determined based on the sub-purposes. The main purpose of the research is to reach real consequences. For real consequences, the research's being reliable and valid determine the worth of the research. To ensure validity in this research, the subject of the research was determined consistent with the research question, comprehensive definitions were included, the attention was given to the research findings to be consistent in itself and in total and the generalizations made according to the findings to be consistent with the available data. Precautions taken to ensure the validity of the research are the following: what has been done in data collection process, data analysis, interpretations and consequences parts were expressed clearly, research steps and the method were explained in detail and the raw data of the research were preserved to be examined by others. In the research, 6 themes and 25 codes emerged. These data were analyzed by another expert and the expert was asked to redetermine the themes and codes. Although there are methods including inductive thematic analysis processes in order to collect information in phenomenological research (Cohen et al., 2000; Mertens, 2003, cited in Fer, 2004), content analysis of the data was made using Miles and Huberman's (1992) study, forming categories and themes since interview documents are the basic source of data. In the name of increasing the quality of the research design, credibility and consistency were checked. Miles & Huberman (1994) reliability formula ($\text{Reliability} = \frac{\text{Agreement}}{\text{Total Agreement} + \text{Disagreement}}$) was made use of and reliability percentage between the coders was determined as 88%.

Findings

In this part, the obtained data is presented in tables depending on the sub-problems of the research and the remarkable data from each table are tried to be explained.

Table 2

Teachers' Opinions in Relation to the Purpose of Values Education

<i>Teachers' Opinions in Relation to the Purposes</i>	n
I think it is important	T4, T5, T9, T10, T14
I think it is necessary	T1, T2, T3, T5
VE* Given in early ages	T2, T3, T4, T5, T8, T10, T13
The purpose of VE is to adapt to the society	T2, T4, T5, T7, T8, T12

*VE Values Education

While there are 5 teachers who specifically emphasized that values education practices are important (T4, T5, T9, T10, T14), there have been 4 teachers who emphasized that it is necessary (T1, T2, T3, T5). Teachers express their opinions about this as in the following:

(T1) "I think the implemented values education is necessary. Not being social nowadays which is caused by technological developments can be made up for."

(T9) "It is a very important step in bringing human values and virtues in, being sensitive to the values and turning these into behaviors. Right during the construction of personality, it can be counted as a critical intervention, and it is very important."

(T10) "I believe that values education is really important in eliciting the innate good sides of children."

There are 7 teachers who expressed opinion about giving values education training in early ages (T2, T3, T4, T5, T8, T10, T13). While teachers were expressing these ideas, they indicated that giving values education would be righter in primary school and preschool and it will be harder to have them gain these values in the following years. Teachers expressed their opinions in this issue as in the following:

(T3) "Implementing it in primary schools provides a basement for the following years, namely for the future as it can be understood from the idiom: as the twig is bent, so grows the tree."

(T4) "Starting the education in earliest ages is the most important criteria in the children's development. It is obvious that the values given in primary school will be beneficial for the child and the society."

(T5) "Giving this training to the students from the early ages is their understanding our own culture and belief better and the transforming it to behavior. In this respect, I find values education's starting in these ages sensible and support it."

(T8) "It should be to ensure the adaptation to the society by having students gain conscience in early ages and instilling the senses such as empathy, tolerance, responsibility."

(T13) "I believe that values education should be implemented not only in primary school but also in preschool education"

There are 5 teachers (T2, T3, T4, T6, T9) who asserted that values education practices improve the students' personalities and 5 teachers (T2, T3, T9, T10, T12) who asserted that it contributes to the moral development.

There are 6 teachers (T2, T4, T5, T7, T8, T12) who asserted that the purpose of values education practices should be to adapt to the society. Teachers expressed their opinions as in the following:

(T7) "I think these practices reflect positively on the children's behavior. It enables children to be more constructive in both bilateral relations, friendships and in the society."

(T8) "It should be to provide the adaptation and instill senses such as empathy, tolerance, responsibility to the students by making them conscious and to ensure students to work in cooperation."

(T12) "I think the intended situation is to improve their moral sides or make them more sensitive to the society, namely the society they live in."

There are 3 teachers (T2, T5, T7) who asserted that values education practices aim the values to be seen in children's behavior.

When the obtained findings are examined, teachers' views in relation to the purpose of values education differ. When the findings are examined, it is understood that teachers see values education as important and necessary, they find giving training for values education in early ages favorable, values education contributes to the development of personality and morality and as well as students adapt to the society.

Table 3*Teachers' Opinions in Relation to the Efficiency of Values Education Practices*

<i>Teachers' Opinions in Relation to the Efficiency of Practices</i>	<i>n</i>
VE practices are insufficient	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T10, T12, T13
VE practices should be supported outside the school.	T9, T11, T13, T14
VE practices are not suitable for the students' developmental states	T1, T2, T5
VE practices should be conveyed in a planned manner.	T6, T7, T8
Values should be meaningful and functional for the children	T2, T12

There are 11 teachers (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T10, T12, T13) who find values education practices insufficient. They showed the problems experienced in the practices, children's' insufficient developmental characteristics, lacking plans as reasons for this. Teachers expressed these opinions as in the following:

(T1) "I think values education practices are insufficient in primary school. Especially primary school students have difficulties in perceiving values education since they are in concrete operational stage in these ages."

(T3) "The school atmosphere, teachers' attitudes against the disciplinary events and expectations are effective in values education. Unfortunately, I cannot see there are sufficient educational practices in this issue."

(T5) "I think the biggest missing thing in values education is trying to convey the whole education at once. What should be done is to have students understand the issue by internalizing it slowly."

(T6) "I do not think it is sufficient. It can be harder to implement in multigrade classes. When it is done in practice classrooms or in the framework of a plan, it will be more beneficial."

(T7) "I think there are some setbacks in the implementation step. Especially in multigrade classes, this is felt more. I think it will be more effective when it is implemented based on a plan."

(T10) "To be honest, I do not think it is implemented properly. There definitely stays a gap, missing part in somewhere; thus, bad, unhealthy behaviors increase."

(T13) "Unfortunately the values education practices are insufficient. The values which a human gain throughout life should be provided in the whole life education not only via instructional teaching in schools."

There are 4 teachers (T9, T11, T13, T14) who expressed that it should be supported outside the school to ensure the efficiency of values education practices. They showed the fact that students are affected by the family and the social environment and values education is limited to a period of time as reasons. Teachers expressed these opinions as in the following:

(T9) “Since the families’ socio-economic state, environmental conditions and the educational activities in which the child stays have a very important role, it should be given as tv commercials, series and lessons supported by the government.”

(T11) “A more serious way should be followed for values education practices not only in schools but also in platforms like social media.”

(T13) “The values a human will gain throughout life should be implemented in whole life education not only with the instructional ways in school. All values should start in preschool period without time limitation.”

(T14) “For it to be efficient, the child’s environment should give enough importance to values education.”

There are 3 teachers (T1, T2, T5) who think values education practices insufficient because the students are in the concrete operational stage. While some teachers (T6, T7, T8) expressed that values education practices need to be more planned, some (T2, T12) said that the content of the practices should be filled to be meaningful and for children to attribute meaning to the values.

When the obtained findings are examined, it can be concluded that most of the teachers find values education insufficient and experience problems in the implementation. The teachers think that values education is not given according to the children’s developmental levels, support should be given to these practices not only at schools but also outside the school and practices should be planned as well as being filled to the full and even conveying it as lessons can be more beneficial.

Table 4

Teachers’ Opinions in Relation to the Reflection of Values Education Practices on Students Behaviors

<i>Teachers’ Opinions in Relation to the Reflection of the Practices on Students’ Behaviors</i>	<i>n</i>
VE practices do not reflect on students’ behaviors.	T1, T5, T6, T7, T13, T14
The effect of family and environment on the reflection of VE practices on students’ behaviors is great.	T6, T7, T8, T9, T13, T14
The reason why VE practices do not reflect on students’ behaviors is the difference in their development	T1, T5
The 2 nd reason why VE practices do not reflect on students’ behaviors is values’ not being internalized.	T2, T9
The adaptation of students to the values should be followed.	T7, T11, T12

There are 6 teachers (T1, T5, T6, T7, T13, T14) who think that values education practices do not reflect on students’ behaviors. The teachers, who showed that values are not suitable for children’s developmental levels, values cannot be concretized, the situation of family and social environment as reasons, expressed their opinions as in the following:

(T1) “The aims of values education are not reflected to students’ behaviors exactly, for the children at these ages have difficulties in perceiving and challenges are experienced in the instruction of these concepts.”

(T5) *“I think there will be positive reflections on the condition that this training is given to the students by concretizing it. However, I cannot observe much positive effects because enough concretizing applications are not done in the available system.”*

(T6) *“It cannot be said that it reflects completely. The situation of the class, the child’s family and the environment are the factors affecting it.”*

(T14) *“Unfortunately, it has few reflections on students’ behavior. In order for it to reflect on students’ behavior, first the family then the environment should be exemplary for the student.”*

There are 6 teachers (T6, T7, T8, T9, T13, T14) who think that students’ families and environment have an important effect on the reflection of values education practices on students’ behavior. Teachers expressed their opinions as in the following:

(T6) *“The situation of the class, the child’s family and the environment are the factors affecting it.”*

(T7) *“We do our best for these to reflect on students’ behavior. However, it does not reflect on students’ behaviors when it is not implemented in the family and environment they live in because values education is a process which requires continuity. Some students’ behaviors we observe in the school and outside the school becomes different from each other.”*

(T8) *“Values education should be given to the student in cooperation with families. Students should be able to work in collaboration and be respectful to views.”*

(T9) *“In values education implementation, the reflection on student behavior is affected positively by values’ being directly included in education and students’ seeing them in families’ or teachers’ behaviors.”*

(T13) *“When the implemented values education is limited to school, it is not a sustainable application. It reflects on behaviors for a moment, and it is only composed of special days and weeks as it is monthly.”*

(T14) *“For it to reflect on student behavior, first family and then the environment should be example for the students.”*

While there are two teachers (T1, T5) who asserted the fact that it is not suitable for developmental characteristics is reason why values education does not reflect on student behaviors, there are two teachers (T2, T9) who think that students need to internalize values. Furthermore, there are three teachers (T7, T11, T12) who think that practices should be followed for them to reflect on students’ behavior. Teachers expressed their opinions as in the following:

(T11) *“The more the values education practices are embraced, the more positive the reflections on the student behavior will be.”*

(T12) *“If we want these practices to be reflected in the child’s behavior affirmatively, we should follow the values education and give its due. That is to say, what is important here is the stability between the aims and behaviors.”*

Table 5*Teachers' Opinions in Relation to The Problems Encountered in The Values Education Practices*

<i>Teachers' Opinions in Relation to The Problems</i>	<i>n</i>
The things students learn from family and environment	T2, T6, T7, T9, T10, T12, T13
Social media is an important source of problem	T3, T6, T7, T13

There are 7 teachers (T2, T6, T7, T9, T10, T12, T13) who expressed that the most important problem in the values education practices is the values which students learn from their families and environment. The point which needs attention here is to consider the relationship between teacher- school- family. Teachers expressed their opinions as in the following:

(T2) "Sometimes it can be hard to change the value judgements of students while coming to school because they think what they see and experience in family is definitely true."

(T9) "The biggest problem here is that the child does not take it seriously because of the contradiction that occurs in the child since the behavior education he/she receives in education does not comply with the behaviors told by the family, environment or the people whom the child takes as a model."

(T10) "There might occur some problems as values education is not only comprises of what is done at school. A child comes across values within the family and in social life. If what he/she learns there cannot be interrelated, a construct may arise. A value which has not been learnt properly does not become effective in the right direction in the individual's life."

(T12) "We encounter several problems. The most important problem here is that the education given in the family is not compatible with the one in the school and the fact that there is not equivalence of the education given in real life."

(T13) "The change in behavior of the student we give education does not get better with the education we give in the school. Family factor should also be included."

There are 4 teachers (T3, T6, T7, T13) who have the opinion that social media poses a problem in values education practices. Teachers expressed these views as in the following:

(T3) "We come across a lot of problems and issues at school. These result from school, schedule, teachers, children's families, and mass media. Slang words learnt from mass media; misbehaviors learnt in the families can be given as examples. I can tell more of these. I can count misunderstandings and teachers' misbehaviors."

(T6) "Social media (negative exemplary behaviors etc.)"

*(T7) "*The child's family environment * social media * lacking plan"*

(T13) "There is not enough resources about values education. There are missing parts in the implementation as the given education is not reinforced outside the school. Values education should be supported by audio visual media and studies should be carried out aimed at teachers."

When the findings in relation to problems encountered in the implementation of values education are examined, it can be said that the most important problem teachers come

across is that the background information students get from their environment and family, which makes the values education difficult. On the other hand, the effect of social media on students, which has become one of the most important problems of today, and values education and the practices' being unplanned are among the problems which teachers complain. Apart from these, there are ideas which state the insufficiency in developmental level and problems originated from cultural differences.

Table 6

Teachers' Opinions in Relation to Teachers' Competency in Values Education Practices

<i>Teachers' Opinions in Relation to Teachers' Competencies</i>	<i>n</i>
Teachers do not have the required level of competency for VE practices.	T2, T3, T5, T9
Teachers have the required level of competency for VE practices.	T1, T6, T7, T13, T14
Teachers had a qualified training about VE.	T1
Teachers engage in behaviors incompatible with the basic characteristics of VE.	T2

There are 4 teachers (Ö2, Ö3, Ö5, Ö9) who think that teachers are insufficient in values education practices. Teachers expressed these opinions as in the following:

(T2) "I think the courses teachers have taken and their accumulation of knowledge is open to discussion, but I sometimes see insufficiencies in the implementation part."

(T3) "I think teachers are insufficient about this issue because the job of teaching makes itself obvious not only when it happens in school but also by showing students the necessary examples outside the school."

(T5) "I think it is insufficient. For me, the most important thing is concretizing activities in these kinds of education. Drama is the most appropriate one for these practices. However, I think our teachers are not sufficient for this."

(T9) "Unfortunately, teachers do not have the behavior and attitude we expect from every teacher. Seminars and lessons can be arranged about this. A value can be assigned to each teacher to implement, and another value can be assigned each year."

There are 5 teachers (T1, T6, T7, T13, T14) who think teachers are sufficient in values education practices. Teachers expressed these opinions as in the following:

(T1) "I think teachers are sufficient about values education. I think teachers transfer their knowledge to students in a well and effective manner by reinforcing their knowledge with especially the courses they took in undergraduate years."

(T7) "I think teachers are sufficient. As I have said before, the people who are experts in values education are more effective."

(T13) "There is teachers' competency in values education practices, but there is the lack of information and materials. First, teachers should be informed with in-service training and then the required tools should be provided."

(T14) "Teachers are quite successful in the implementation, but when the parents and the environment do not care about values education, enough level of success is not ensured."

In the obtained findings, teachers expressed the ideas that they have taken qualified education at university (T1), they engage in behaviors conflicting with values education (T2) and information and materials are needed to be provided for teachers' competency to increase (T13) in relation to teachers' sufficiency.

When the findings in relation to teachers' opinions in values education practices are examined, it is seen that they have different views. Some teachers think that teachers are competent in values education practices. The education received in undergraduate period is shown as the reason for this. Some teachers argued that teachers are insufficient.

Table 7

Teachers' Opinions in Relation to The Quality of Environmental Conditions (Media, Press-Release, Social Institutions, Family etc.) in the Scope of Values Education

<i>Teachers' Opinions in Relation to Environmental Conditions</i>	<i>n</i>
The most important factors affecting VE are media, press-release.	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T9, T12, T13, T14
Destructive effects of social media content on values	T3, T4, T7, T12
Easy access to technology	T1, T7, T9
The need for parents to keep up with students and keep them away from unfavorable behaviors	T2, T6, T7
The need for environmental conditions to be supportive of values	T3, T6, T10, T11, T12, T13

There are 11 teachers (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T9, T12, T13, T14) who indicated that the most important factor affecting students' values education negatively is media and press-release. The fact that most of the teachers are of the same opinion shows the impact of media on students. Teacher expressed these opinions as in the following:

(T1) *“Especially television and press-release make it harder for students to adopt our values by conveying them wrongly to the students.”*

(T2) *“Unfavorable events, we don't know whether they are right or wrong, which may intentionally be presented to us and confidence shaking situations of press-release organization affect children negatively.”*

(T6) *“Although effective values education is not given at school because of environmental conditions (media, press- release, social institutions, family etc.), it definitely affects students negatively.”*

(T9) *“As we are in the age of technology, every human even children can reach pc, tablet, phone, and TVs whenever they want. Unfortunately, these tools and media outlet affect our children in a very negative way as it does affect the society due to the negative broadcast.”*

(T12) *“Environmental conditions are rather insufficient and unqualified in the scope of values education. The pollution and distortion in visual and social media affect these practices negatively. Public service announcements' not being used effectively prevents values education from reflecting on daily life in this issue.”*

(T13) *“Media, press – release, family and other environmental conditions are weak in the scope of values education. The stakeholders should involve in education. In*

particular, media, press-release can reach many audiences by having informative programs about this subject.”

According to the obtained findings, some teachers (T3, T4, T7, T12) stated that it affects children negatively due to the destructive effect of social media content on values about the values education while some asserted (T1, T7, T9) that it harms children's system of values as a result of technology's being easily accessible. Additionally, there are also teachers (T2, T6, T7, T8) who asserted that great responsibility is upon the families, they should keep up with students and keep them away from unfavorable behaviors. The teachers (T3, T6, T10, T11, T12, T13) who asserted that the environmental conditions need to be supportive of students' values education expressed their opinions as in the following:

(T10) “Environmental conditions are important at least as much as the teachers do. To fill the values gained in school to the full and increasing the feasibility of it depends on environmental conditions. Children should be supported and improved about values outside the school. For the values not to be left hanging eventually depends on environmental conditions.”

(T11) “I think the quality of environmental conditions are not on the desired level in the scope of values education. If the environmental conditions mentioned the topic and themes about the values education enough, there would not be the need for such work.”

(T13) “Media, press-release, family, and other environmental conditions etc. remain weak in the scope of values education. Stakeholders should be involved in education. In particular, media, press-release can reach many audiences by broadcasting informative programs about this issue. School and teachers should be supported by the social institutions around my environment and families should contribute to the education the child receives by involving in the education.”

According to the obtained findings in relation to the quality of environmental conditions in values education practices, teachers emphasized that media and press-release affect students' values education in a negative way, environmental conditions should be supportive on the point of students' gaining values and providing persistency, social media affects children negatively, families need to keep up with their children in planned and healthy way, and technology affect children negatively in that it is easily accessible.

Result and Discussion

There are several studies aimed at values education on different levels, scope, and time period both in Turkey and in different countries in the world. One of the studies carried out in Turkey is the study by Erbaş and Başkurt(2022) in which teachers' views in relation to values education in Life Sciences lessons are examined. The second study is the one carried out by Kuloğlu et al. (2021) in which preschool teachers' views are examined in relation to values education. In this study, the values education practices depending on interdisciplinary approach are examined mainly in the scope of primary school curriculum. The results obtained depending on the study and the discussion are presented based on each problem in the following. In addition, the results of this research are indicated according to the state of being similar to or different from the results of the studies in the literature.

The Results and Discussion on Teachers' Views in Relation to the Aims of Values Education

When the findings in relation to the aims of values education addressed in this research are examined, the following results have been concluded: Teachers see values education important and necessary, they find its being conveyed in early ages positive, it enables to adapt to the society as values education contributes to the students' personal and moral development.

Öztürk (2021), who evaluated values education from the teachers' perspective, reached conclusions which support findings having the result that values education is considered important by most of the participants. Ateş (2013) similarly reached the conclusion that values education is definitely a great need and it supported the research's findings. Duvie's (2013) research, which obtained opposite results, does not show similarity with this research in that it concluded that the strategies of values education are not generally applied, the level of teachers' internalization of these strategies is very low.

Taymur (2015) reached the conclusion that to be effective, permanent and to prevent problems from occurring, values education needs to start in early ages if possible in nursery class, which supported the findings. Gözel (2018) reached the conclusion that teachers see values education as a tool for turning moral values into personality for students and providing the consolidation of society in the research and supported this research's findings. Bartan (2018) stated that teachers see values education's being conveyed at early ages important and the reason for this is that children's personality start to be formed, and it is easier to learn some behaviors, which supported this research's findings. In Bartan's (2018) research, in which preschool teachers' views are taken, it was stated that the purpose of values education is to provide the adaptation of the individual to the society, his/her improvement as a whole, and socialization, which supported the findings of this research. In Çetin Korkmaz's (2019) research, which examines the values education in relation to teachers' ideas, it was concluded that values education can be summarized as "feeling, attitude, behavior" and the main aim is to raise individuals who adapt to the society, and it supported the findings of this research.

Results and Discussion on Teachers' Opinions in Relation to the Efficiency of Values Education Practices

When the findings in relation to the efficiency of values education practices are examined, it is concluded that teachers mostly see values education practices insufficient and they think it is not given based on children's developmental states, these practices should be supported outside the school, the use of different instructional methods mainly drama can be useful.

Çetin Korkmaz's (2019) research, in which 20 teachers' views were taken, concluded that teachers mostly find values education practices insufficient and put forward data supporting this research's findings. In Ateş's (2013) research, the conclusions that values education is not given enough care, it continuously changes, and teachers naturally evaluate the practices as insufficient are obtained. Taymur (2015), who had the result that values education practices are insufficient, stated that the practices are limited to theories. Aksoy's (2017) research, had the conclusion that teachers need to improve themselves and supported this research's findings.

Ateş's (2013) research concluded that values are not taught only at schools, so all stakeholders such as family, school, written and visual media etc. should support one another in values education. Gözel's (2018) research concluded that the most important factor of reaching the goal of values education is the contribution of families in preschool

ages and the family and teachers' reinforcing proper behaviors in cooperation. These two studies supported this research's findings. Çelik (2020), who obtained the result that values education is not suitable for students' level, stated that students have challenges in understanding the instructions while Aydın (2019) and Bartan (2018) had the conclusion that values should be given by concretizing them. These studies supported the findings of our study.

Results and Discussion on Teachers' Opinions About the Reflection of Values Education Practices on Students' Behavior in term of the Aims

The findings in relation to the reflection of values education practices on students' behavior in terms of aims are examined, it is concluded that teachers think the practices do not reflect on student behavior, the values education practices are not suitable for students' levels is the reason for this, family and social environment should take responsibility for it to reflect on student behavior and the practices should be followed strictly.

Veugelers and Kat (2003) examined the participants' perceptions in relation to two different models named "value transfer" and "value communication" in their research carried out with the participation of teachers, students, and parents. This research's conclusion that teachers think the most important factor in moral education is value communication; Husu and Tirri's (2007) research, which examined teachers' opinions about the concept of "educational values", conclusion that personal, social and relational values are all important in educational context for teachers; Benninga et al.'s (2003) research conclusions that character education practices at schools affect students' academic success in a positive way, the characters improving in the right direction focus on success more, unfavorable student behavior has decreased with continuous character education, doing so energy is spent on more beneficial work; and Witherspoon Wade's (2007) research, about character education, conclusion that character education should be strongly supported do not overlap our research findings.

In Özleşmiş's (2019) research, it was concluded that teachers think that the values given in schools differ from the ones given in the family. It can be interpreted that these differences cause conflict in children, and they do not adopt the values, values do not reflect on student behavior due to inconsistent value.

Results and Discussion on Teachers' Opinions in Relation to the Problems Encountered in Values Education Practices

When the findings about the problems encountered in values education practices are examined, it is concluded that teachers see the fact that students do not have support from their family and the environment as the biggest problem; the previous learning of students affect them negatively; beside family, social media affects children negatively; and values education practices are not planned.

The teachers, who expressed that the problems encountered in values education result from family and social environment, stated that the values given in school do not overlap the ones given in the family, family do not take responsibility in values education, and it is hard to change value patterns learnt in the family. In the research by Ergün (2021), in which teachers' views were taken, teachers expressed the fact that the most frequently encountered problems are the ones originating from the child's family and environment, unconscious and indifferent families, cultural differences, unfavorable family behaviors, not being able to adapt to the developing society etc. as reasons and the study obtained results supporting the findings of our research. In Öztürk's (2021) research, it was concluded that there should be "the participation of family."

Gözel's (2018) research had the emphasis on negative impacts of lack of inspection on negative impacts of social media on student behavior while in Ateş's (2013) research, the great effect of internet, namely social media on student behavior was stated. It was stated that students gain values not only at school but learn misbehaviors and slang words from the student's environment and social media. Taymur (2015) concluded that in particular the examples taken as role models in social media and television affect children's value judgement negatively. These two studies supported the findings our research.

Results and Discussion on Teachers' Opinions in Relation to Teachers' Competency in Values Education Practices

When the findings in relation to teachers' competency in values education practices are examined, it is concluded that teachers see their colleagues sufficient and they think especially the training received in undergraduate period is the reason for this.

Süslü's (2021) research, in which teachers' views are examined in values education, it was concluded that one of the problems teachers encounter is that teachers have insufficiency as they do not have enough training. It obtained results supporting our research findings. In Gözel's (2018) research, it was concluded that the attendance of teachers in preservice and in-service training needs to be supported in order to increase teachers' competency.

Results and Discussion on Teachers' Opinions in Relation to the Quality of Environmental Conditions (Media, Press-Release, Social Institutions, Family Etc.) in the Scope of Values Education

When the findings about teachers' opinions in relation to the quality of environmental conditions in the scope of values education are examined, it is concluded that media, press-release affect students' values education negatively; environmental conditions need to be arranged in a way to support children's values education; it is important for families to keep up with children regularly and in a healthy way.

In Aydın's (2019) research, in which classroom teachers' views were taken, the negative effects of mass media on students were emphasized and it supported the findings of this research. In Taymur's (2015) research, it was concluded that internet, TV, and other environmental conditions have negative impacts on children, and it supported our research findings. Aksoy (2017) obtained similar results which are the fact that teachers think mass media has more negative sides although it includes both positive and negative sides and mass media affects values education negatively.

Taymur (2015) stated that TV and internet content should be limited, and necessary precautions should be taken in order to prevent the negative effect of families and environmental conditions. This supported our research findings. Aydın's (2019) research, which concluded that environmental conditions should be checked regularly for it to have affirmative impacts on students, supported our research findings

Suggestions

- It can be suggested that values education practices have more place in curricula with different aspects and values education start at early ages.
- It can be suggested that values education practices be regularly examined by educational specialists and curriculum experts and values education be included in public broadcasts arranged by MONE.

- For families to take more responsibility in values education, conferences can be arranged for them. informative poster or brochures can be distributed to students about the harmful effects of social media.
- Giving values education in undergraduate years is effective; thus, it can be included more in curriculum.
- Teachers can be enabled to perform their important roles through in-service training facilities.
- It can be suggested that media and press-release are controlled by authorities, family, and other stakeholders of education; new steps can be taken by making use of press-release effectively to have broadcast which support the education at school.

Research Ethics Committee Approval: *This research was carried out based on the permission numbered 2022/3/8 and received on 10/02/2022.*

Authors Conflict of Interests Information: *There is no conflict of interests between the authors.*

Contribution of Authors: *Both the co-author and the co-researcher contributed equally (50%).*

References

- Aksoy, E. (2017). *İlkokullarda değerler eğitiminde etkili olan faktörlere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Aladağ, S. & Kuzgun, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının değer kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya University Journal of Education Faculty*, 29, 163 – 193.
- Arthur, J. & Revell, L. (2007). Character education in schools and the education of teachers. *Journal of Moral Education*, 36(1), 79-92.
- Ateş, F. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler, Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri (Isparta ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Bartan, S. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri ile sınıf içi uygulamalarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Benninga, J. S., Berkowitz, M. W., Kuehn, P., & Smith, K. (2003). The relationship of character education implementation and academic achievement in elementary schools. *Journal of Research in Character Education*, Erişim adresi: https://kremen.fresnostate.edu/centers-projects/bonnercenter/documents/Character_Education.pdf
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, F., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Çelik, Ç. (2020). *İlkokul kademesinde uygulanan değerler eğitimi programının sınıf öğretmenleri, okul psikolojik danışmanları ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi: tek durumlu bir örnek olay çalışması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çetin Korkmaz, M. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Çubukçu, F. (2010). "Student teachers" perceptions of teacher competence and their attributions for success and failure in learning", *The Journal of International Social Research*, 3(10), 213-217.
- Demir, F. (2018). *Değer öğretimi yaklaşımlarına göre hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deveci, H. & Ay, T. S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Journal of International Social Research*, 2(6), 167-181.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesine ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dönmez, Ö. & Uyanık G. (2022). Farklı ülkelerde değerler eğitimi ve değer eğitimi programlarından örnekler, *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 74-88, (e-ISSN 2791-6391); DOI: 10.55008/te-ad.1099697
- Erbaş, A. A. & Başkurt, İ. (2022). Hayat bilgisi derslerindeki değerler eğitimine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 159-185. DOI:10.51460/baebd.977669
- Ergün, A. (2021). *Öğretmenlerin değer kavramına ilişkin bilişsel kurguları ve değerler eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Fer, S. (2004). Qualitative evaluation of emotional intelligence in-service program for secondary school teachers. *The Qualitative Report*, 9(4), 562-588.
- Ferreira, C. & Schulze, S. (2014). Teachers' experience of the implementation of values in education in schools: "Mind the Gap". *South African Journal of Education*, 34, 1.
- Gözel, Ü. (2018). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kuloğlu, A., Yaşar, Z. & Özer, M. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimiyle ilgili görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 171-186. DOI: 10.33418/ataunikkefd.868479
- Özleşmiş, N. (2019). *İlkokul hayat bilgisi dersi kapsamındaki değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Öztürk, A. D. (2021). *Ortaöğretim görsel sanatlar dersinde değerler eğitime ilişkin öğretmen tutumları: bir karma yöntem araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Sağlam, H. İ. (2019). *Karakter ve değer eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Süslü, E. (2021). *Matematik dersinde değerler eğitime yönelik ortaokul matematik öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Siirt.
- Tekin Ö. G. & Bedir G. (2019). Ortaokul öğretim programlarındaki kazanımların karakter eğitimi analizi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(38), 139-169.
- Ulusoy, K. & Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi(içinde)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.